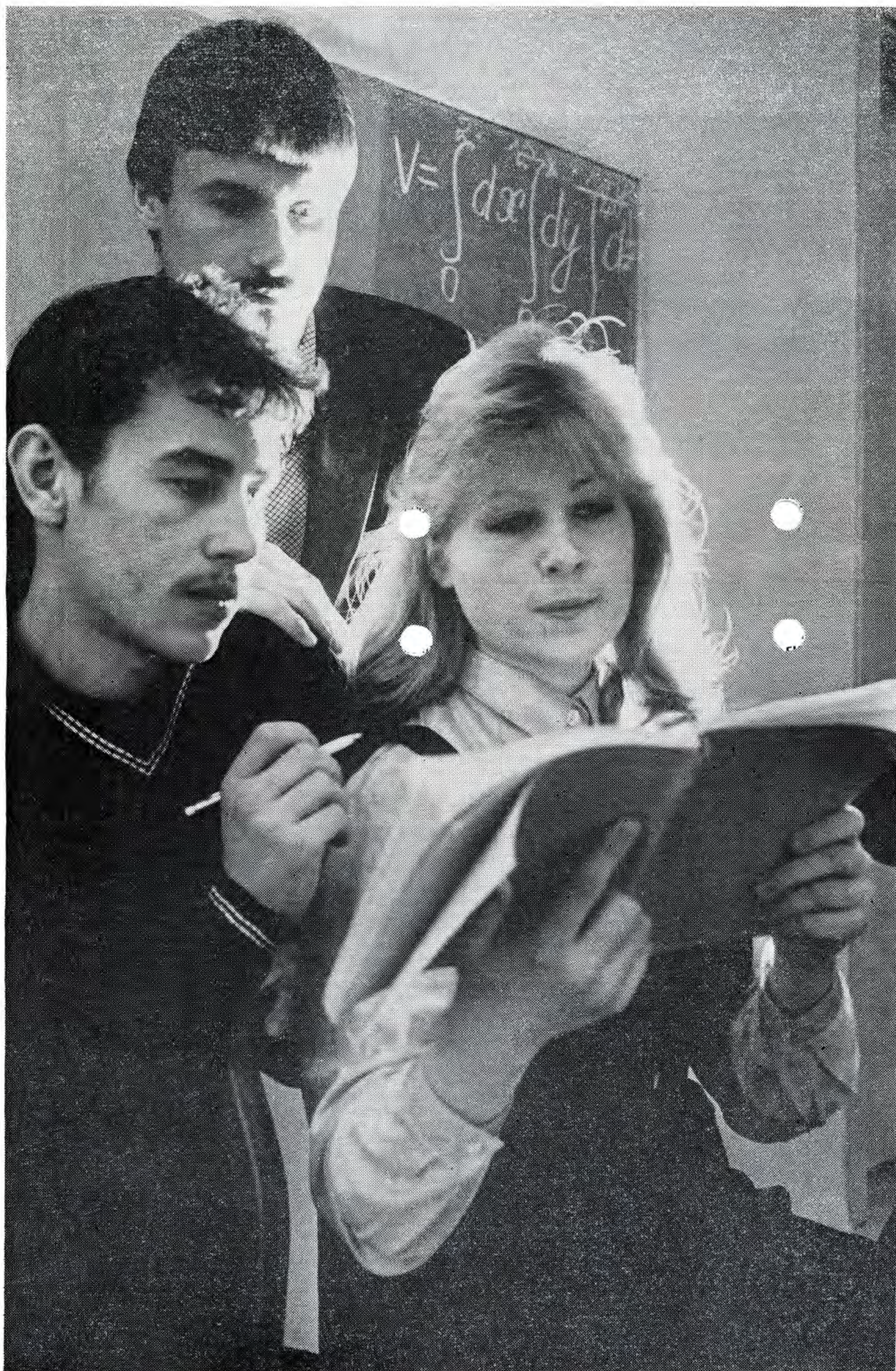
Голас Радзімы

№ 49 (1983)
4 снежня 1986 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ (БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Некалькі вышэйшых навучальных устаноў нашай рэспублікі рыхтуюць спецыялістаў для аграпрамысловага комплексу. Сярод іх Беларускі інстытут механізацыі сельскай гаспадаркі. Тут займаецца сёння пяць з палавінай тысяч студэнтаў. А ўсяго за час свайго існавання БІМСГ выпусціў са сваіх сцен звыш 16 тысяч маладых інжынераў.

НА ЗДЫМКУ: студэнты другога курса факультэта механізацыі БІМСГа Станіслаў КУДАШ, Васіль БАКУН, Таццяна КІСЛЯК.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

СУСТРЭЧА М. СЛЮНЬКОВА З ВЫБАРШЧЫКАМІ

У сталіцы нашай рэспублікі адбылася сустрэча выбаршчыкаў Мінскай —Савецкай выбарчай акругі з дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР, кандыдатам у члены Палітбюро ЦК КПСС, першым сакратаром ЦК Кампартыі Беларусі М. Слюньковым. У сустрэчы прынялі ўдзел прадстаўнікі працоўных калектываў Першамайскага і Савецкага раёнаў беларускай сталіцы.

За паўтара месяца да сустрэчы ў працоўных калектывах былі вывешаны аб'явы аб ёй. У ходзе падрыхтоўкі дэпутату паступіла мноства пісьмаў і запісак, якія змяшчалі пажаданні і крытычныя заўвагі, накіраваныя на паскарэнне перабудовы, паспяховае вырашэнне вытворчых задач і сацыяльных пытанняў.

У прамове перад выбаршчыкамі М. Слюнькоў падрабязна спыніўся на праблемах паскарэння навукова-тэхнічнага прагрэсу, інтэнсіфікацыі вытворчасці, павышэння тэхнічнага ўзроўню і якасці выпускаемай прадукцыі, задачах, якія стаяць перад працоўнымі рэспублікі і горада Мінска па выкананню рашэнняў XXVII з'езда партыі, наступных пленумаў ЦК КПСС.

Былі закрануты некаторыя аспекты рэалізацыі ў рэспубліцы сацыяльнай праграмы, пытанні ідэалагічнай і палітыка-выхаваўчай работы, павышэння палітычнай актыўнасці, ініцыятывы і адказнасці, кампетэнтнасці і дзелавітасці кадраў.

М. Слюнькоў адказаў на пытанні выбаршчыкаў.

НА СЕСІІ ААН

БЯСПЕКУ — УСІМ КРАІНАМ

У Першым камітэце Генеральнай Асамблеі ААН па пытанню «Аб стварэнні ўсеабдымнай сістэмы міжнароднага міру і бяспекі» выступіў міністр замежных спраў Беларускай ССР А. Гурыновіч. Ён заявіў, што сучасная абстаноўка патрабуе сінтэзу, абагульнення ідэй і мер як прапанаваных раней, так і новых для стварэння эфектыўна дзеючай усеабдымнай сістэмы міжнароднага міру і бяспекі.

Падрабязна спыніўшыся на асновах усеабдымнай сістэмы міжнароднай бяспекі, прапанаваных XXVII з'ездам КПСС, і раскрыўшы іх актуальнасць, А. Гурыновіч падкрэсліў, што Савецкі Саюз не на словах, а на справе даказвае сваю здольнасць дзейнічаць іменна ў духу гэтых асноў. СССР прыняў рашэнне не прымяняць ядзерную зброю першым. Увёўшы яшчэ ў жніўні 1985 года аднабаковы мараторый на ядзерныя выпрабаванні, СССР праяўляе ўвесь міжнародны год міру без ядзерных выбухаў.

Арганізацыя Аб'яднаных Нацый павінна прыняць выклік часу, адказаць на яго выпрацоўкай і адабрэннем асноўных прынцыпаў усеабдымнай сістэмы міжнароднага міру і бяспекі, якія служылі б арыенцірам для практычных дзеянняў усіх дзяржаў.

У заключэнне А. Гурыновіч выказаў надзею, што прадстаўлены дзяржавамі сацыялістычнай садружнасці, у тым ліку Беларускай ССР, праект рэзалюцыі па данаму пытанню знойдзе падтрымку ў дэлегацый. Яго прынясце Генеральнай Асамблеяй стане пачатковым укладам у распрацоўку асноўных прынцыпаў усеабдымнай сістэмы міжнароднага міру і бяспекі — адной з цэнтральных задач у сучасных міжнародных адносінах.

СХОДЫ

СВЯТА ЮГАСЛАВІІ

Дружалюбныя адносіны, плённае супрацоўніцтва паміж СССР і СФРЮ ў розных сферах адпавядаюць інтарэсам савецкага і югаслаўскага народаў, служаць умацаванню міру. Аб гэтым гаварылася на ўрачыстым сходзе прадстаўнікоў працоўных Мінска, прысвечаным нацыянальнаму святу Югаславіі —Дню рэспублікі.

На сходзе выступіў намеснік міністра культуры БССР У. Скараходаў.

Цёпла сустрэлі прысутныя таксама і выступленне выкладчыка універсітэта г. Нові-Сад Г. Драгін, якая знаходзіцца на стажыроўцы ў Белдзяржуніверсітэце імя У. І. Леніна.

КАНФЕРЭНЦЫІ

ПА ШЛЯХУ СУПРАЦОЎНІЦТВА

Супрацоўніцтва аднатыпных прадпрыемстваў ГДР і Беларусі садзейнічае паспяховаму выкананню вытворчых планаў, умацаванню дружалюбных сувязей паміж калектывамі працоўных. Аб гэтым гаварылася на справаздачна-выбарнай канферэнцыі рэспубліканскага аддзялення Савецкага таварыства дружбы з ГДР, якая адбылася ў Мінску.

Перад дэлегатамі выступіў генеральны консул ГДР у Мінску В. Янда.

Выбр... новы склад праўлення аддзялен... го старшынёй зноў стаў старшыня Дзяржкамвыда БССР М. Дзялец.

У той жа дзень генеральны консул ГДР у Мінску В. Янда ўручыў выбраным членам праўлення ганаровыя знакі Таварыства германа-савецкай дружбы.

МЕХАНІЗАЦЫЯ

УНІВЕРСАЛЬНЫ АГРЕГАТ

Каналы сталі сёння неад'емнай дэталлю ландшафта ў любой зоне рэспублікі. Агульная даўжыня іх ужо перавысіла 150 тысяч кіламетраў. Меліяраваныя землі даюць гарантаваныя высокія ўраджаі, але і патрабуюць немалога клопату. Механізацыі многае паддавалася дрэнна — няма прастору для тэхнікі. Выйсце са становішча знайшлі вучоныя і канструктары Беларускага навукова-даследчага інстытута меліярацыі і воднай гаспадаркі. Ім удалося стварыць універсальны каналаачышчальнік. Ён практычна поўнасцю выключае ручную працу на рамонце меліярацыйных каналаў і доглядзе за імі. Цяпер на адным з асушаных балот пад Мінскам завяршаюцца выпрабаванні агрэгата.

АХОВА ЗДАРОЎЯ

ДЫЯГНАЗ СТАВІЦЬ ЭВМ

Новае аддзяленне прафілактычных аглядаў адкрыта ў заводскай паліклініцы вытворчага аб'яднання «Гомсельмаш». Тут упершыню ў рэспубліцы будзе праводзіцца дыспансерызацыя насельніцтва па сістэме КАСМАН (комплексная аўтаматызаваная сістэма медыцынскіх аглядаў насельніцтва). Папросту — гэта новая методыка, якая дазваляе на падставе пытанняў, амбулаторна-паліклінічных абследаванняў з дапамогай дыягнастычных алгарытмаў выявіць захворванне ў ранняй стадыі па 16 асноўных профілях.

З дапамогай КАСМАН адзін урач і дзевяць сярэдніх медыцынскіх работнікаў, уключаючы аператара ЭВМ, могуць абследаваць за год 15-16 тысяч чалавек. За паўтары гадзіны з моманту прыходу пацыента ў паліклініку выдаецца ўсебаковая інфармацыя аб яго здароўі з указаннем, калі трэба, неабходных абследаванняў.

Новае аддзяленне — трэцяе па ліку ў заводскай паліклініцы камбайнабудаўнікоў. Тут ужо дзейнічаюць аддзяленні аднаўленчага лячэння, псіхатэрапіі.

РАСПРАЦОЎКІ

ПАЛІМЕР СУПРАЦЬ «ПЫЛЬНАЙ БУРЫ»

«Вельмі высокая механічная трываласць» — такая ацэнка калійных угнаенняў гучыць некалькі незвычайна. І тым не менш, звышмоцныя гранулы, распрацаваныя вучонымі Інстытута агульнай і неарганічнай хіміі АН БССР, Беларускага філіяла Усесаюзнага навукова-даследчага інстытута галургіі і спецыялістамі вытворчага аб'яднання «Беларуськалій», ужо выпрабоўваюцца і атрымалі самыя добрыя водгукі аграхімікаў і работнікаў вытворчасці.

Звычайныя калійн... ўгнаенні патрабуюць многа клопату ...ры рабоце з імі. Здабыты пад зямлёй сільвініт, ледзь апынуўшыся на паверхні пачынае прагна паглынаць вільгаць, і калі не ўсачыць, то размолатая маса хутка ператвараецца ў маналіт. У той жа час высушаны да нормы, ён настолькі лятучы, што без рэспіратара на заключных аперацыях да абста...ання не падступіцца. Такая ж «пыльная бура» бушуе і пры пагрузцы.

Злучыць часцінкі сільвініту ўдалося з дапамогай аднаго з рэчываў, якое трапляе ў адходы пры варцы цэлюлозы. Пасля спецыяльнай апрацоўкі яго малекулы палімерызуюцца і ствараюць трывалы ўнутраны каркас для гранул.

МІЖНАРОДНЫЯ КОНКУРСЫ

МІКРАРАЁН XXI СТАГОДДЗЯ

Якім быць мікрараёну XXI стагоддзя? Гэтае пытанне знаходзілася ў цэнтры ўвагі архітэктараў краін сацыялізму на творчай сустрэчы, што адбылася ў Мінску. Усе яны — удзельнікі аб'яўленага Саюзам архітэктараў СССР, Саюзам архітэктараў Беларусі і Мінскім гарвыканкомам адкрытага Міжнароднага конкурсу на забудову аднаго з перспектыўных мікрараёнаў горада.

І вось завяршыўся першы яго этап. Названы 15 пераможцаў, сярод якіх дойлідры з некалькіх гарадоў нашай краіны, а таксама з Румыніі, Балгарыі, Югаславіі і В'етнама. Прадстаўленыя імі эскізы вызначаюцца арыгінальнасцю задум, гарманічнасцю спалучэння архітэктуры з наваколным асяроддзем, прадуманасцю транспартных сувязей.

У час знаходжання ў Мінску аўтары праектаў азнаёміліся з тэрыторыяй, адведзенай пад будучы мікрараён, асаблівасцямі будаўнічай базы горада, дзеючымі будаўнічымі нормамі і правіламі.

Восенню наступнага года адбудзецца другі этап конкурсу. Ён вызначыць аўтара праекта-лаўрэата, які будзе запрошаны ў сталіцу Беларусі для непасрэднага ўдзелу ў рэалізацыі сваёй задумы.

ПРЭМІІ

УЗНАГАРОДА САВЕЦКІМ ПАЭТАМ

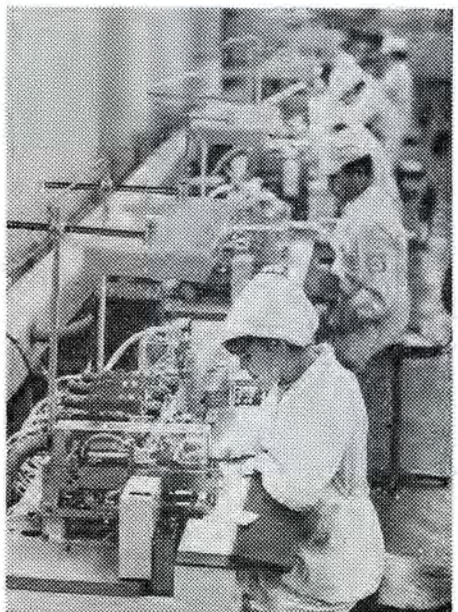
Міжнародная прэмія імя Х. Боцева за 1986 год уручана беларускаму паэту і публіцысту Н. Гілевічу і ўкраінскаму паэту Д. Паўлычку. Яны прымалі ўдзел у прайшоўшай у Сафіі VI Міжнароднай сустрэчы пісьменнікаў пад дэвізам «Мір — надзея планеты».

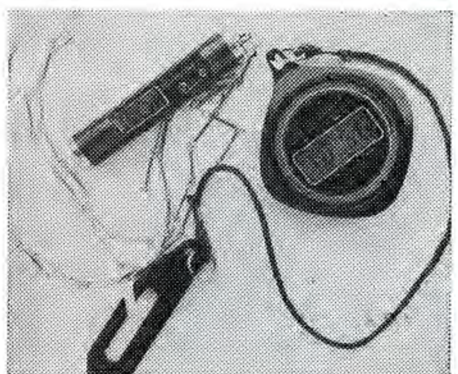
У ЮНЕСКО

ПЕРАДАДЗЕНА Ў ПАДАРУНАК

Пастаянны прадстаўнік БССР пры ЮНЕСКО В. Калбасін перадаў у падарунак бібліятэцы Парыжскай штаб-кватэры гэтай міжнароднай арганізацыі і ў сувязі з 40-годдзем ЮНЕСКО пяцітомную «Энцыклапедыю прыроды Беларусі», а таксама кнігі па гісторыі, культуры і мастацтву рэспублікі. Ад імя арганізацыі генеральны дырэктар ЮНЕСКО М'Боў выказаў вялікую ўдзячнасць за падарунак.

ТАВАРЫ ДЛЯ НАРОДА

Наручныя гадзіннікі новага пакалення, створаныя ў вытворчым аб'яднанні «Інтэграл», спецыяльна распрацаваны пад поўнасцю аўтаматызаваную зборку. У цэху, дзе нараджаецца «Электроніка», ужо ўстаноўлена шэсць гібкіх робатызаваных комплексаў, шматпікімі маніпулятарамі якіх кіруе ЭВМ. К канцу пяцігодкі ўсе мадэлі гадзіннікаў, што выпускаюцца масавымі серыямі, будуць збірацца аўтаматамі.

Новы падыход даў магчымасць мінскім прыборабудаўнікам ушчыльную наблізіцца да ўзроўню вядучых замежных фірм. Плоскія хранометры новай мадэлі па таўшчыні зраўняліся з японскімі. Спецыялісты «Інтэграла» плануюць прымяніць плёначную тэхналогію стварэння мікрасхем, што яшчэ зменшыць габарыты вырабаў.

НА ЗДЫМКАХ: на робатызаваных комплексах ідзе зборка электронных гадзіннікаў; новыя электронныя гадзіннікі, якія выпускаюцца на «Інтэграле».

НОВЫ САЎГАС

НА МЕЛІЯРАВАНЫХ ЗЕМЛЯХ

Прынята рашэнне аб узвядзенні на меліяраваных землях беларускага Палесся новага саўгаса імя Аляксееўскага. Яго будаўніцтва пачнецца ў будучым годзе. Праектную дакументацыю распрацаваў інстытут «Саюзгіпрамеліяводгас». Агульная плошча зямель — амаль 6 800 гектараў. Цэнтрам гаспадаркі будзе пасёлак з дамамі прысядзібнага тыпу, школай, Домам культуры, гандлёвым комплексам і іншымі аб'ектамі. У баку ад жылой зоны размесціцца ферма на 3 тысячы кароў, памяшканні для гадоўлі цялушак.

У беларускім Палессі створана ўжо 19 новых саўгасаў, больш за 20 знаходзяцца ў стадыі будаўніцтва.

ЗОНА АСАБЛІВАЙ ЎВАГІ

Зонай асаблівай увагі называюць у нас тэрыторыю, размешчаную ў 30-кіламетровым радыусе вакол Чарнобыльскай АЭС. Жыхары адсюль былі выселены ў больш бяспечныя, аддаленыя раёны. Там выраслі новыя пасёлкі. Сярод іх і пасёлак у калгасе «Светлы шлях» Рагачоўскага раёна Гомельскай вобласці, дзе пабудавана 50 дамоў.

НА ЗДЫМКУ: новы пасёлак у калгасе «Светлы шлях» Рагачоўскага раёна.

АКТУАЛЬНАЕ ІНТЭРВ'Ю

ПА КОМПЛЕКСНАЙ ПРАГРАМЕ

— Не адкрыю сакрэту, сказаўшы: каб медыцына магла не толькі ісці ў нагу з нашым хуткім часам, але і апярэджваць яго, каб дасягненні навукова-тэхнічнага прагрэсу хутка ўваходзілі ў дзверы лячэбна-прафілактычных цэнтраў, патрэбны сумесныя намаганні медыкаў, фізікаў, хімікаў — спецыялістаў самых розных галін ведаў, — пачаў нашу гутарку міністр аховы здароўя Беларускай ССР **Мікалай САЎЧАНКА.** — Ідэя падобнай інтэграцыі не новая. Але сёння садружнасць медыцыны, навукі і тэхнікі патрабуе новых арганізацыйных форм. Мы спадзяёмся, што іх пошук паскорыцца, дзякуючы ажыццяўленню распрацаванай у рэспубліцы комплекснай праграмы, якая аб'ядноўвае намаганні амаль паўтары тысячы вучоных 57 навуковых устаноў.

— Хто каардынуе і кантралюе выкананне комплекснай праграмы?

— Рэспубліканскі міжведамасны навуковы савет па развіццю фундаментальных даследаванняў для медыцыны. Узначальвае яго віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР акадэмік Андрэй Дзмітрыеў. Пры савеце створаны секцыі па канкрэтных напрамках даследаванняў.

— Якія асноўныя задачы, што вырашаюцца ў рамках праграмы?

— Іх можна звесці да дзвюх галоўных: вывучэнне механізмаў фізіялагічных, біяхімічных, генетычных і імуналагічных працэсаў жыццядзейнасці чалавека; удасканальванне метадаў прафілактыкі, дыягностыкі і лячэння найбольш распаўсюджаных захворванняў. Калі ж гаварыць пра тое, чым гэтая праграма адрозніваецца ад тых, што раней ажыццяўляліся, то перш за ўсё я адзначыў бы яе маштабнасць.

— Падобных праграм, якія аб'ядноўваюць такую вялікую колькасць спецыялістаў розных устаноў і ведамстваў, няма ў іншых савецкіх рэспубліках. Яе ажыццяўленне — па сутнасці, эксперымент. Чым можна растлумачыць яго «беларускую прапіску»?

— Здагадваюся аб «падводнай частцы» пытання. Не, наша рэспубліка не з'яўляецца зонай павышанай рызыкі для здароўя насельніцтва. Хутчэй наадварот. Умовы жыцця, уключаючы і экалагічныя, у Беларусі вельмі спрыяльныя. Пацвярджэнне таму—і сярэдняя працягласць жыцця ў рэспубліцы (73 гады), і адно з першых месцаў у Еўропе па колькасці доўгажыхароў.

Мы рашыліся на эксперымент, ведаючы, што ахова здароўя рэспублікі мае значны патэнцыял, што паміж беларускімі медыцынскімі і іншымі навуковымі ўстановамі ўжо склаліся цесныя сувязі. Але «канчатковы вынік» іх сёння можа і павінен істотна павысіцца.

— Тады, калі ласка, раскажыце аб «арсенале» беларускай аховы здароўя.

— У рэспубліцы створана сучасная сістэма лячэбна - прафілактычных устаноў, дзе працуюць 37,5 тысячы ўрачоў, 108,1 тысячы сярэдніх медыцынскіх работнікаў. Бальніцы маюць 130 тысяч месцаў. У розніцу на 10 тысяч жыхароў гэта больш, чым у любой з развітых капіталістычных краін. Тры медыцынскія інстытуты штогод выпускаюць каля 1 500 урачоў, якія затым (не радзей аднаго разу ў пяць год) зноў «садзяцца за парту» — павышаюць кваліфікацыю ў Беларускім інстытуце ўдасканалення ўрачоў. 17 медыцынскіх вучылішчаў рыхтуюць прыкладна 5 000 сярэдніх медыцынскіх работнікаў. Над праблемамі медыцынскай навукі працуюць вучоныя-медыкі 11 навукова-даследчых інстытутаў.

Прывяду і такія лічбы, што характарызуюць рост дзяржаўных асігнаванняў на ахову здароўя ў рэспубліцы (растуць, дарэчы, і «уклады» прамысловых, сельскагаспадарчых прадпрыемстваў). У 1970 годзе на аказанне медыцынскай дапамогі кожнаму жыхару расходавалася 32 рублі 47 капеек. У 1985 годзе — звыш 60 рублёў. Я маю на ўвазе расходы дзяржавы. Для саміх пацыентаў медыцынская дапамога — бясплатная.

— Якія, на ваш погляд, асноўныя тэндэнцыі развіцця аховы здароўя ў Беларусі?

— Бадай, адна з самых істотных — адмова ад практыкі будаўніцтва як мага большай колькасці дробных бальніц, амбулаторый і стварэнне буйных лячэбных комплексаў міжгалінавай, калі можна так сказаць, медыцыны. Пабудаваныя на працягу трох апошніх пяцігодак буйныя шматпрофільныя і спецыялізаваныя бальніцы дазволілі нанава сфарміраваць 50 рэспубліканскіх і звыш 40 абласных цэнтраў спецыялізаванай медыцынскай дапамогі. Сярод іх цэнтры дзіцячай і сардэчна-сасудзістай хірургіі, нефралогіі і перасадкі нырак, пульманалогіі, гепаталогіі, калагенозаў, кардыялогіі, медыцынскай генетыкі, прафесіянальнай паталогіі. Арганізавана таксама звыш 50 міжраённых цэнтраў па траўматалогіі, уралогіі, анкалогіі, хваробам вачэй...

— Ці не ўшчамляе такі акцэнт на стварэнне буйных цэнтраў, што размяшчаюцца ў гарадах, інтарэсы сельскіх жыхароў?

— Не. Для аказання медыцынскай дапамогі жыхарам вёсак створана спецыяльная сістэма ўстаноў, якая мае стройную «вертыкальную структуру». Першую даўрачэбную дапамогу аказваюць фельчарска-акушэрскія пункты. Яны ж вядуць (пад кіраўніцтвам урачоў, зразумела) штодзённую лячэбную і прафілактычную работу. Асноўная кваліфікаваная медыцынская дапамога сканцэнтравана ў цэнтральных раённых бальніцах, якія з'яўляюцца галоўным лячэбным і арганізацыйна-метадычным цэнтрам аховы здароўя ў сельскай мясцовасці. Сорак працэнтаў усіх бальнічных месцаў размешчаны ў стацыянарах, якія працуюць у вёсцы. Але ў той жа час, калі сельскі жыхар мае патрэбу ў дапамозе, аказаць якую мог... толькі ўрачы спецыялізаваных ...ноў, пра якія я гаварыў, яго абавязкова накіруюць туды. На практыцы атрымліваецца, што ў гэтых цэнтрах сяляне лечацца нават часцей за гараджан. Увогуле заўважу: праблема гаспіталізацыі сельскіх жыхароў вырашана ў нас поўнасцю.

І яшчэ адна ...ая тэндэнцыя развіцця беларуск... (як, зрэшты, і ўсёй савецкай) аховы здароўя — змяненне маштабаў і форм прафілактычнай работы. Сутнасць цяперашніх перамен у тым, што ўрачы ўсё больш увагі ўдзяляюць здаровым людзям. Вось лічбы, якія характарызуюць гэту папераджальную функцыю медыцыны. У 1985 годзе ў Беларусі прафілактычна агледжана звыш чатырох мільёнаў чалавек, ці 42 працэнты насельніцтва. Акрамя гэтага, фтызіятрамі абследавана 88 працэнтаў насельніцтва, анколагамі — 68 працэнтаў, эндакрынолагамі — 43 працэнты.

— Вернемся да комплекснай праграмы. Ці не маглі б вы прывесці некалькі прыкладаў першых вынікаў яе рэалізацыі?

— Уявіце сабе аперацыйную залу. Ідзе складаная аперацыя, але замест абавязковага атрыбута хірургічнага набору — сталёвага скальпеля — лазерны прамень. Яго нябачнае «лязо» імгненна рассякае жывую тканку, пры гэтым клапатліва «заварвае» краі раны, робячы яе сухой і бяскроўнай.

Лазерны «скальпель». Лазерны афтальмакаагулятар, які «прываравае» сятчатку да вочнага дна. Лазерная «іголка» для іголкарэфлексатэрапіі. Лячэнне лазерам траўматычных пашкоджанняў, гнойных ран, трафічных язваў. Гэта ўжо зроблена, але толькі першыя крокі: лазерны прамень пакуль толькі «прымярае белы халат». Я кажу «пакуль», таму што прынцыпова новыя магчымасці яго выкарыстання адкрываюць сумесныя распрацоўкі вучоных беларускага інстытута фізікі і Гродзенскага, Віцебскага медыцынскіх інстытутаў, а таксама спецыялізаваных цэнтраў неўралогіі, нейрахірургіі, фізіятэрапіі.

Другі прыклад. Хто не знаёмы з такой масавай інфекцыйнай хваробай, як грып? Дзякуючы саюзу вучоных некалькіх інстытутаў (эпідэміялогіі і мікрабіялогіі, арганічнай хіміі, санітарна-гігіенічнага, Мінскага медыцынскага) створаны новы прэпарат для прафілактыкі і лячэння грыпознай інфекцыі — дэйцыфарын. Яго ўкараненне ў практыку аховы здароўя, як мы спадзяёмся, дазволіць знізіць захворванне прыкладна на 40 працэнтаў.

Гутарку вёў Віталій **ГАНЖА.**

ПІСЬМЫ ЗБЛІЗКУ

СЯБРУЮЦЬ ДЗЕЦІ, СЯБРУЮЦЬ ДАРОСЛЫЯ

Пажылы немец Вальтэр Розэ, расчулены гасціннасцю беларускіх сяброў, устаў і абвясціў тост: «Няхай нашым сынам не спатрэбіцца іх прафесія, няхай наогул яна знікне са свету!» Ён хацеў яшчэ нешта дадаць і падбіраў для гэтага патрэбныя словы, але ўсе зразумелі яго і падтрымалі.

І тост, і рэакцыя на яго сапраўды трохі незвычайныя: як могуць бацькі жадаць сваім дзецям застацца без прафесіі?! Але зробім невялікі экскурс назад і тады даведаемся, што гэта быў за дзіўны тост.

Усё пачалося з таго, што поездам дружбы ў Германскую Дэмакратычную Рэспубліку паехала група дзяцей з Беларусі. Быў сярод іх і Вячаслаў Піскуноў. Ім паказалі краіну, пазнаёмілі з горадам-пабрацімам Мінска Патсдамам. А каб дзеці маглі лепш уявіць сабе жыццё братняга народа, іх пасялілі на некалькі дзён у сем'ях нямецкіх рабочых. Так 14-гадовы Вячаслаў Піскуноў стаў госцем сям'і Вальтэра Розэ. Тут ён пазнаёміўся са сваім аднагодкам Вольфгангам— малодшым сынам Розэ. Хлопцы пасябравалі. А пасля, калі Вячаслаў вярнуўся дамоў, пачалі пісаць адзін аднаму лісты.

Дарэчы, многія нашы школьнікі падтрымліваюць такія вось сяброўскія кантакты, перапісваюцца з дзецьмі з іншых краін. Знаёмяцца на сустрэчах, праз маладзёжныя газеты і часопісы, у клубах інтэрнацыянальнай дружбы. Словам, знайсці адрас замежнага сябра няцяжка. Расказаць жа у дзяцей заўсёды ёсць пра што.

Але вернемся да Вячаслава і Вольфганга. Хлопцы аказаліся надзіва блізкімі па інтарэсах людзьмі. І гэта тычылася не толькі іх захапленняў у дзіцячыя гады, але і поглядаў на многія сур'ёзныя рэчы, такія, напрыклад, як выбар прафесіі. Яны абодва сталі афіцэрамі — пасля сярэдняй школы паступілі ў ваенныя вучылішчы і паспяхова скончылі іх. Менавіта прафесію вайскоўцаў і меў на ўвазе Вальтэр Розэ, калі гаварыў свой тост. Гэта быў тост за мір, за тое, каб перад чалавецтвам знікла пагроза вайны і сама ваенная прафесія страціла свой сэнс.

Гэта быў першы візіт Вальтэра Розэ і яго сям'і ў Мінск, у госці да Піскуновых. Сяброўства дзяцей зблізіла і дарослых. Абсалютна незнаёмыя раней людзі, якія да таго ж жывуць у розных краінах, падтрымліваюць цяпер цесныя сувязі, ездзяць адзін да аднаго ў госці.

Валянцін **ТОДАРАЎ.**

«ЗАЛАТЫЯ РУКІ» АЛ... АНДРА РАСКАЗАВА

МАЙСТАР З МЫШКАВІЧАЎ

На стале старшыні к... са «Рассвет» імя К. Арлоўскага Кіраўскага раёна Магілёўскай вобласці В. Старавойтава заўсёды нямала заяў аб прыёме на работу. Пішуць і сельскія жыхары, і гараджане з розных куткоў Савецкай краіны. І гэта не выпадкова. Людзі тут жывуць у добраўпарадкаваных дамах з ацяпленнем і гарачай вадой, ёсць цудоўны Палац культуры, ды і зарплата ў працаўнікоў немалая. Таму і прымаюць у калгас не кожнага. Уважліва глядзяць, ці будзе гэты чалавек карысны гаспадарцы.

Вось так аднойчы легла на стол старшыні і заява мінчаніна Аляксандра Расказава. Было гэта восем год назад, калі з'явіўся ў «Рассвеце» новы электрык. А жонка А. Расказава стала працаваць бухгалтарам.

Электрыкаў у калгасе нямала, але аб Расказаве тут загаварылі адразу як аб майстры высокага класа. На даверыным яму ўчастку заўсёды парадак. Расказаў займаецца тэхнічным абслугоўваннем аўтамабіляў з дыстанцыйнай сувяззю, рамонтам яе.

Аднойчы Аляксандр прыйшоў да старшыні з прапановай зрабіць сваё тэлебачанне.

«Паспрабуй!» — сказаў В. Старавойтаў.

І вось цяпер з дальніх вёсак і з цэнтральнай сядзібы людзі не спяшаюцца на нарады к сямі гадзінам раніцы, дзе абмяркоўваюцца важныя для кожнага члена калгаса пытанні. У праўленні збіраюцца толькі спецыялісты і тыя, каму неабходна. Усе астатнія могуць «прысутнічаць» на нарадзе, уключыўшы тэлевізар у сваім доме.

Цяпер Расказаў працуе над новай відэа-тэлевізійнай сістэмай, пры дапамозе якой будзе ажыццяўляцца двухбаковая сувязь з усімі брыгадамі ў калгасе. Ён таксама распрацоўвае праграмы для персанальных камп'ютэраў, якія хутка будуць устаноўлены ў кожнай галіне гаспадаркі: рыбагадоўлі, жывёлагадоўлі, паляводстве. Яны дазволяць аналізаваць праліікі, дабівацца лепшых вынікаў.

Аб Аляксандры гавораць: «Майстар — залатыя рукі». Да яго ў майстэрню часта прыходзяць з просьбай адрамантаваць радыётэлеапаратуру. Ён звычайна ніколі не адмаўляе.

На цэнтральнай сядзібе, дзе будуецца новае праўленне калгаса, ўзводзіцца і высокі шпіль, на якім будзе ўстаноўлены вялікі электронна-механічны гадзіннік з музычным боем і выкананнем гімна Беларускай ССР. Яго таксама распрацаваў А. Расказаў.

А дома яго чакаюць жонка Людміла і два сыны, Сярожа і Аляксей. Чакаюць заўсёды з нецярпеннем, таму што і дома ён «генератар» ідэй. Сярожа захапляецца радыётэхнікай, спрабуе свае сілы ў фатаграфіі, трэніруецца разам з іншымі хлопчыкамі з вёскі ў секцыі веласпорту. Лёша — старанны вучань 1-га класа Мышкавіцкай сярэдняй школы. А яшчэ — мамін памочнік. Бо мама таксама знайшла для сябе любімую справу: яна занялася селекцыяй і вырошчваннем рэдкіх сартоў ягад, кустоў, дрэў. Да яе прыходзяць сотні пісем з усіх куткоў СССР ад такіх жа, як і яна, заўзятых садаводаў-агароднікаў.

Хоць дом і не маленькі — 140 квадратных метраў (пяць пакояў у трох узроўнях плюс падсобныя памяшканні, гараж з выхадам прама з дому), усюды адчуваецца рука Аляксандра. Ён сам абсталяваў прыхожую. Выраб мэблі — другое захапленне Расказава.

У доме гэтай цікавай сям'і па вуліцы Зялёнай заўсёды светла і весела.

НА ЗДЫМКУ: Аляксандр РАСКАЗАЎ за работай у сваёй майстэрні.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА, У. ШУБЫ.

ЧЫТАЧЫ «ГОЛАСУ РАДЗІМЫ» АДКАЗВАЮЦЬ НА АНКЕТУ

ЗАХАВАННЕ МІРУ—НАШ АГУЛЬНЫ КЛОПАТ

Дарагія сябры! Я вельмі рады, што вы рэгулярна пасылаеце мне вашу газету, якую чытаю з вялікім задавальненнем і цікавасцю. Не так даўно я ўбачыў у ёй анкету, якая складаецца з шасці вельмі важных пытанняў, што цікавяць і непакояць усіх разумных людзей на нашай планеце. Менавіта пытанне аб тым, быць ці не быць жыццю на зямлі, стала ў наш час самым галоўным і актуальным сярод усіх іншых праблем чалавецтва. Я хачу адказаць на анкету «Захаванне міру — наш агульны клопат», каб падзяліцца сваімі меркаваннямі з іншымі чытачамі.

Нам добра вядома пра тыя крокі, якія робіць СССР у інтарэсах умацавання міру на планеце. Цяпер аб гэтым паведамляецца рэгулярна не толькі ў прагрэсіўнай прэсе краіны, дзе мы жывём, але і ў буйной буржуазнай прэсе. Хоць, на жаль, вельмі часта канструктыўныя прапановы Савецкага Саюза падаюцца ў гэтых газетах у скажоным выглядзе ці ім даюць такую расшыфроўку, якая выгадна для найбольш кансерватыўных і рэакцыйных элементаў ва ўрадзе ЗША, а таксама для гаспадароў ваенна-прамысловага комплексу Амерыкі. Нягледзячы на гэта ў многіх амерыканцаў, і не толькі тых, хто прытрымліваецца прагрэсіўных поглядаў, канструктыўныя прапановы СССР выклікаюць пазітыўныя водгукі.

Усе мае сябры, знаёмыя і я сам крытычна ставімся да сённяшняй палітыкі ЗША і іншых дзяржаў Захаду, накіраванай на працяг гонкі ўзбраенняў, мілітарызацыю космасу, падрыхтоўку да «зорных войнаў». Пераважная большасць грамадзян у ЗША разумее, што нястрымная гонка ўзбраенняў і вывад ядзернай зброі ў космас могуць у выніку прывесці народы нашай планеты да ядзернага канфлікту, які, несумненна, знішчыць увесь род людскі на зямлі.

Мы ўважліва пазнаёміліся з Заявай Генеральнага сакратара ЦК КПСС М. С. Гарбачова ад 15 студзеня гэтага года і поўнасцю вітаем і падтрымліваем яе, таму што выдатна разумеем: у наш час адзіная выйсце з існуючага становішча ва ўсім свеце — гэта поўнае знішчэнне ўсёй ядзернай зброі да 2000 года. Сёння павінны зразумець усе, нават ворагі сацыялізму, што ў трэцяй сусветнай і апошняй у гісторыі чалавецтва тэрмаядзернай вайне не будзе ні пераможцаў, ні пераможаных. Вось чаму Заява Генеральнага сакратара ЦК КПСС М. С. Гарбачова з'яўляецца не толькі канструктыўнай, але і вельмі гуманнай і высакароднай.

Да чарговай Заявы, зробленай М. С. Гарбачовым 18 жніўня, у якой ён паведаміў аб тым, што Савецкі Саюз мае намер прадоўжыць свой мараторый на ядзерныя выбухі да 1 студзеня 1987 года, мы ўсе, у тым ліку і я, аднесліся вельмі станоўча, таму што лічым, што з боку СССР гэты крок з'яўляецца найвялікшай уступкай ураду ЗША. На працягу 14 месяцаў савецкага маратория ўрад ЗША правёў больш за 20 ядзерных выбухаў, уключаючы апошні 16 кастрычніка ў штаце Нявада. Такім чынам, з гэтых фактаў нават малому дзіцяці зразумела, хто на самай справе хоча міру, а хто рыхтуецца да вайны.

Вядома, ёсць у нашай краіне людзі, уключаючы і некаторых служачых у амерыканск[illegible] урадзе, якія наўмысна распускаю[illegible] лжывыя чуткі пра тое, што нібыта маратoрый СССР на ядзерныя выбухі — гэта не што іншае, як савецкая прапаганда, і што, маўляў, СССР працягвае сакрэтна праводзіць на сваёй тэрыторыі ядзерныя выпрабаванні, якія нібыта нават сучасныя вучоныя-атамшчыкі і фізікі не ў стане праверыць. Але ўсе мае калегі з прагрэсіўных арганізацый ніколі не верылі такім ілжывым чуткам. Мы поўнасцю адхіляем іх, таму што ўсе чытаем не толькі газеты, але і сучасныя навукова-тэхнічныя кнігі і часопісы і нам усім ясна, што пры такой створанай чалавечым розумам тэхналагічнай апаратуры ўтаіць ядзерныя падземныя выбухі ад якой-небудзь дзяржавы на нашай планеце зусім немагчыма.

Мы не згодны з заявай НАТО, што дасягненне ваеннай перавагі над Савецкім Саюзам будзе нібыта садзейнічаць умацаванню міру. Згодныя з такой заявай НАТО могуць быць толькі гаспадары ваенна-прамысловага комплексу, якія на гонцы ўзбраенняў атрымліваюць гіганцкі матэрыяльны прыбытак, і яшчэ людзі, якія хварэюць на манію нянавісці да СССР.

Антываенны рух у ЗША, дзе мы жывём, сёння вельмі ўзмацніўся. Гэта выказваецца ў пратэстах амерыканскага народа, у шматтысячных дэманстрацыях супраць агрэсіўнай знешняй палітыкі амерыканскага ўрада. Акрамя дэманстрацый, мы вельмі часта склікаем мітынгі ў памяшканнях нашых прагрэсіўных арганізацый, дзе актыўна абмяркоўваем самае актуальнае пытанне цяперашняга часу — як зберагчы мір на зямлі. Тут мы збіраем добраахвотныя подпісы для петыцый, у якіх патрабуем ад нашага ўра[illegible] неадкладна спыніць шалёную гонку ўзбраенняў, а таксама спыніць умяшанне ва ўнутраныя справы іншых дзяржаў, якія сёння змагаюцца за сваё нацыянальнае і эканамічнае вызваленне. Для гэтай жа мэты мы складаем калектыўныя і індывідуальныя пісьмы з пратэстамі, якія дасылаем ад імя нашых арганізацый у кангрэс, а таксама ў Белы дом, самому прэзідэнту.

За апошнія гады ў нас стварылася вялікая маладзёжная група. Гэта так званая «Група грамадзянскага непадпарадкавання». Амерыканскія юнакі і дзяўчаты самым рашучым чынам праяўляюць сваю незадаволенасць у час дэманстрацый супраць знешняй палітыкі ЗША. За свае погляды яны гатовы ісці на арышт і турэмнае зняволенне. І гэтая з'ява сярод амерыканскай моладзі натуральная, таму што ў нас у ЗША з-за вялікага беспрацоўя — выніку той жа шалёнай гонкі ўзбраенняў і поўнай безадказнасці амерыканскага ўрада за лёсы моладзі — у амерыканскіх юнакоў і дзяўчат на сёння няма ніякай будучыні.

Тыя людзі, з кім мне даводзіцца сутыкацца, абсалютна не вераць у міф аб «савецкай ваеннай пагрозе», таму што яны дастаткова адукаваныя палітычна і выдатна ведаюць пра Дэкрэт аб міры, які быў абвешчаны У. І. Леніным адразу пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Гэта азначала, што новы Савецкі ўрад гатовы мірна суіснаваць і супрацоўнічаць з заходнімі капіталістычнымі краінамі. А весці вайну даводзілася СССР толькі тады, калі на яго нападалі. Савецкі Саюз першым ніколі не нападаў і не збіраецца гэта рабіць.

Вось чаму міф аб так званай «савецкай пагрозе» трэба прапагандаваць толькі тым, хто такім чынам хоча апраўдаць сучасную гонку ўзбраенняў. Астатнія ж амерыканцы зусім не вераць гэтай ілжывай прапагандзе.

Аляксандр КРАШАНІННІКАЎ.
ЗША.

«РУССКАЯ ТЕМА»
НА АМЕРИКАНСКОМ ТВ

2. СЕМЕНА НЕНАВИСТИ

Информационные и общественно-политические передачи ТВ США, похоже, и не пытаются создать какой-либо противовес тем антисоветским стереотипам, которыми постоянно бомбардируют американцев под видом «чистого развлечения». Информация (как жанр), становящаяся с каждым годом, вне всякого сомнения, более яркой, динамичной, зрелищной, остается предвзятой, однобокой, черно-белой, как только речь заходит о Советском Союзе.

В Москве насчитывается 30—40 штатных американских корреспондентов — это один из самых крупных пресс-корпусов в мире. И хотя каждая из трех коммерческих общенациональных сетей имеет здесь свои бюро, ее московские представители появляются на экране так редко, что рискуют оказаться забытыми и зрителями, и коллегами по профессии — не случайно в профессиональных кругах назначение тележурналиста в советскую столицу рассматривается как почетная ссылка для попавших в немилость к боссам телекорпораций.

Создается ощущение, что смысл пребывания репортеров в Москве сводится к выискиванию отрицательных явлений в советской действительности, заслоняющих смысл происходящих здесь огромных позитивных перемен. Если же информация из Москвы идет вразрез с целями пропагандистских кампаний, стоящие на вершинах информационных служб «вахтеры новостей» непременно хоронят ее под каким-либо благовидным предлогом.

О том, что общенациональные сети США, на долю которых приходится 70—80 процентов регулярной аудитории, не удовлетворяют интереса американцев к советской тематике, косвенно свидетельствует рост популярности альтернативных источников информации — местных станций и кабельных служб (и особенно — принадлежащей Теду Тернеру Си-эн-эн), которые чаще стали показывать выступления представителей советской прессы, науки, общественности.

Эти факты не остались незамеченными. Например, в массовом журнале коммуникационного магната Уолтера Анненберга «Ти-ви гайд» появились статьи, клеймящие советских ораторов как «проводников линии Кремля». Тележурналистам, берущим интервью у советских людей, рекомендовалось «идентифицировать» гостей студии так, чтобы зритель был настроен на критическое восприятие. Для острастки журналистов был создан прецедент. Когда Эй-би-си предоставила московскому публицисту Владимиру Познеру 7 минут для изложения советской точки зрения на обращение Рейгана «О положении страны», Белый дом немедленно «нажал» на сеть, и шеф ее отдела новостей в письме президенту США покаялся «в грехах», назвав выступление советского комментатора «отклонением от американского здравого смысла и присущих Эй-би-си стандартов беспристрастности». Недовольство Вашингтона вызвали и попытки общественной (некоммерческой) сети наладить с советским ТВ двусторонний обмен: бурное обсуждение вопроса о посылке делегации в Москву привело к отставке президента Корпорации общественного вещания Эда Пфистера, протестовавшего против превращения Пи-би-эс в правительственный орган.

Если верить «Голосу Америки» и другим пропагандистским американским рупорам, то антисоветские передачи возникают как бы сами собой — как продукт «объективного и беспристрастного» освещения происходящих в мире событий или «свободы творчества», отражающего господствующие в обществе настроения. Но кто и как создает эти настроения? История американского вещания накопила множество примеров того, как все журналистские и творческие свободы превращались в пустой звук по первому же звонку из Белого дома, ЦРУ, ФРБ, Пентагона или штаб-квартир могущественных корпораций.

Эскалация антисоветизма на американском телеэкране непосредственно связана с растущим влиянием на общественно-политическую жизнь, и средства массовой коммуникации в том числе, военно-промышленного комплекса. Недавно компания «Дженерал электрик» (та самая, на которую в 1954—1962 годах работал Р. Рейган, представляя по Эн-би-си еженедельную передачу «Театр Дженерал электрик») поглотила своего давнего конкурента «Радио корпорейшн оф Америка» вместе с принадлежащей ему сетью Эн-би-си. Спрашивается, могут ли журналисты Эн-би-си объективно освещать американо-советские отношения, когда концерн, в который они входят, производит ядерные боеголовки, моторы к истребителям и бомбардировщикам и рассчитывает на новые правительственные заказы по программе «звездных войн»?

Связанные с военно-промышленным комплексом корпорации могут влиять на телевизионную политику не только как владельцы отдельных органов информации, но и как крупнейшие рекламодатели. Коммерческая реклама — мощный рычаг контроля монополий над эфиром, и ее вклад в эскалацию антисоветизма на телеэкране не ограничивается 30-секундными перебивками с легко угадываемыми опознавательными знаками СССР. Моргано-дюпоновский концерн ИБМ, имеющий капиталовложения более чем в 100 странах, являясь единственным рекламодателем 3-часовой ретроспективы Эй-би-си «45—85», поддержал недавно «новую глобальную стратегию» Вашингтона. Главная мысль этого документального марафона, по словам [illegible]го продюсера Эва Вестин[illegible] [illegible]стоит в том, чтобы показать, как Соединенные Штаты «сдерживают мировой коммунизм военной силой, силой экономики и силой примера американского образа жизни». Естественно, имея такого спонсора, передача защищает «доктрину Рейгана» о достижении военного превосходства над Советским Союзом.

Корректируя политику средств массовой информации, Белый дом и военно-промышленный комплекс нередко действуют из-за кулис, через своих подручных. Это всевозможные политико-религиозные организации и ультраправые группы, стремящиеся столкнуть ТВ еще правее, на рельсы махрового антисоветизма маккартистского образца. Например, после демонстрации фильма «На следующий день», в сильной, впечатляющей форме напомнившего Америке об угрозе ядерной войны, представители организации «Точность в массовых средствах» пришли на собрание акционеров Эй-би-си, потребовав прекращения «коммунистической пропаганды» — т. е. «иных альтернатив» ответа на «советскую угрозу», кроме ядерной смерти. И именно тогда президент телесети обещал им сериал «Америка» (показ его запланирован на февраль 1987 года), изображающий разоренную, объятую страхом страну, управляемую советскими агентами через десять лет после оккупации США.

Имеется, таким образом, слишком много сил, мешающих телевидению США избавиться от «советофобии» — привычки видеть все советское через призму милитаристского мышления. Именно этим недугом главного для США массового средства информации и развлечения как раз и порождены чудовищные искажения и белые пятна в представлениях американцев об СССР.

Николай ГОЛЯДКИН,
кандидат филологических наук.

КАРЫСЦЬ УЗАЕМНАЯ

Нядаўна калектыў гомельскага вытворчага аб'яднання «Вымяральнік» прымаў дэлегацыю народненага прадпрыемства «Электрапрыбор» з чэхаславацкага горада Пісека. Госці — сакратар парткома Павел Роўбала, старшыня прафкома Верка Даляжалава, электраманцёр Йозеф Блага — на працягу тыдня сустракаліся з прадстаўнікамі цэхаў і аддзелаў, знаёміліся з вопытам работы па ўкараненню аўтаматызаванай сістэмы кіравання вытворчасцю, вывучалі нарміраванне працы інжынерна - тэхнічных работнікаў.

У ходзе сустрэч былі падведзены вынікі сацыялістычнага спаборніцтва паміж працоўнымі калектывамі, распрацаваны план абмену рабочымі па метаду «ад станка — да станка». Быў расшыраны дагавор аб супрацоўніцтве двух прадпрыемстваў.

Абласное аддзяленне Таварыства савецка-чэхаславацкай дружбы вось ужо на працягу 20 гадоў уносіць свой уклад ва ўмацаванне сяброўскіх сувязей паміж працоўнымі Гомельскай і Паўднёвачэшскай абласцей. За гэтыя гады таварыства значна расшырылася і цяпер аб'ядноўвае 9 гарадскіх і раённых і 84 мясцовыя аддзяленні. Яны працуюць на прадпрыемствах прамысловасці, у будаўнічых арганізацыях, на транспарце, у калгасах і саўгасах, у навучальных установах. Дзейнасць кожнага з іх падпарадкавана адзінай мэце — усебакова садзейнічаць умацаванню брацкай дружбы паміж народамі дзвюх краін.

Это здание Минска наполнено музыкой, будто весенний лес птичьим гомоном. В Белорусской государственной консерватории имени Луначарского идут занятия. Сотни юношей и девушек осваивают музыкальное наследие великих композиторов и пробуют сами писать свои произведения. Пройдет время, и сегодняшние студенты понесут людям прекрасный свет музыки. Консерватория вышла в число ведущих музыкальных высших учебных заведений страны. Многих ее выпускников хорошо знают в братских республиках нашей страны и за ее пределами. Произведения белорусских композиторов находят своих почитателей и пользуются заслуженной популярностью у слушателей во всей стране.

НА СНИМКЕ: в классе фортепиано занятия с ассистентом-стажером **Л. ЗАПОРОЖЦЕВОЙ** проводит заслуженный работник высшей школы **И. ЦВЕТАЕВА.**

Фото **Н. ОМЕЛЬЧЕНКО.**

ВСЕСОЮЗНЫЙ ЖУРНАЛ, ИЗДАЮЩИЙСЯ В МИНСКЕ

«РАБОЧАЯ СМЕНА»

Журнал с незнакомым названием «Рабочая смена» принес от приятеля мой сын-старшеклассник. Сознаюсь, новое издание «зацепило» меня прежде всего неожиданной рубрикой «Спасательный круг». С нее я и начал. Конкретно — с письма подростка по имени Сергей. Он задавал конкретный вопрос: почему встречаются ребята, не всегда чуткие и современные, крепкие, способные совершить поступок, ответить за него, постоять и за себя, и за другого, и за идею?

Не предвосхищая подростковых же ответов на это письмо (их, я уверен, будет немало), сделаю одно признание. Дочитав до конца страницу «Спасательного круга», я было заподозрил редакцию журнала в уловке, хитром ходе, в предварительном отлаживании контактов с потенциальными читателями. В самом деле, как иначе могло попасть письмо Сергея в первый номер нового журнала? Как попали на 3-ю колонку той же рубрики выдержки из других читательских писем?..

Разгадка нашлась на обложке издания. Оказалось, что «Рабочая смена», пришедшая к нам как новый всесоюзный общественно-политический и литературно-художественный иллюстрированный журнал Центрального Комитета Всесоюзного Ленинского Коммунистического Союза Молодежи и Государственного комитета СССР по профессионально-техническому образованию, пережила второе рождение. До этого она издавалась в Белоруссии как бюллетень респуб[illegible]нского Госкомитета по пр[illegible]техобразованию. На первую встречу с молодежью всей страны она пришла обновленной, но и с доказательствами явной напрасности своей прошлой жизни: с собственной редакционной почтой. Со своим [illegible]цом, наконец: неспроста ве[illegible] журнал буквально от корки до корки читается с неослабевающим интересом. Первая примета этого лица — знание тех, кто относится к категории настоящей или потенциальной «рабочей смены» (от учащихся профессионально - технических училищ и старшеклассников средних школ до молодых рабочих), неподдельная симпатия к ним, уверенная ориентация в круге их забот, радостей, увлечений. Очень непохожие, разные, эти молодые люди разное ищут в книгах и журналах, в газетах, в передачах радио и телевидения. Но вот утверждение социологов: всех их роднит и объединяет активный интерес друг к другу, тяга к объединению, каких не знало предыдущее поколение в их возрасте. А раз так, можно предположить, что большинство читателей «Рабочей смены» не прошли мимо рассказа о жизни могилевского профтехучилища № 1. В этом «минигосударстве», расположенном на берегу Днепра, молодые люди не только в совершенстве овладевают сельскими профессиями, связанными с современной техникой, но имеют возможность заниматься в 18 кружках — от драматического до духовых инструментов или вязания.

В журнале хватило места для многих серьезных проблем, о которых говорит сегодня молодежь. Думаю, дело тут в прекрасной «наследственности» «Рабочей смены», в частности в пятилетней традиции саморедактирования ее молодежью. Связана эта практика с деятельностью так называемой малой редколлегии, объединяющей актив читателей журнала. Члены ее, собираясь ежемесячно, предлагают актуальные темы, открывают и ведут рубрики, обсуждают и комментируют статьи, отвечают на письма, приглашают в редакцию гостей: кому лучше знать, что интересует и беспокоит молодежь, как не самим молодым людям?

Юрий ТЕМНИКОВ.
(АПН).

В ЗЕРКАЛЕ СОБЫТИЙ

ЭТОТ ПАРК в Пинске создан молодёжью города, и потому решено назвать его именем предстоящего XX съезда комсомола. На бывшем трехгектарном пустыре разбиты аллеи, построены теннисные корты, высажены ели, дубки, клёны, другие деревья. С приходом весеннего тепла зашумит листвой самый молодой парк города.

В НОВОПОЛОЦКЕ прошел республиканский фестиваль политической молодежной песни, который был посвящен Международному году мира. В нём приняли участие вокально-инструментальные ансамбли, вокальные группы и солисты-исполнители из всех областей Белоруссии.

Новополоцк не случайно стал местом проведения фестиваля. Здесь сложились хорошие традиции эстетического воспитания подрастающего поколения. К тому же это один из самых молодых городов республики: и по возрасту жителей, и по своей истории.

МОЛОДЫЕ ГОЛОСА зазвучали в испытанных временем стенах бывшей Покровской церкви в Витебске — памятника зодчества XVIII века. Городской клуб любителей старины «Взгорье» пригласил всех желающих принять участие в восстановлении этого здания, частично разрушенного в годы войны. Трижды в неделю члены клуба — молодые скульпторы, художники, архитекторы — вместе с другими добровольцами помогают реставраторам.

СОВХОЗ имени XXVII съезда КПСС строится в Каменецком районе Брестской области. Возводит его молодежь. Здесь трудится 150 юношей и девушек из соседних районов, которые добровольно приехали на строительство этого объекта.

В МИНСКЕ завершился третий тур Всесоюзной олимпиады по теоретической механике «Студент и научно-технический прогресс», который проходил на базе Белорусского политехнического института. Представители 15 братских республик СССР, а также Москвы и Ленинграда — всего 57 студентов технических высших учебных заведений страны — участвовали в третьем туре олимпиады. Среди них и три белорусских студента.

ВИДЕОТЕКА открылась в городе Гродно. Здесь большой выбор полюбившихся молодежи фильмов отечественного и зарубежного кинематографа.

МИТИНГ ДРУЖБЫ состоялся в Белорусской сельскохозяйственной академии. В нём приняли участие студенты из Азии, Африки и Латинской Америки, которые учатся в этом учебном заведении.

УЧЕНЫЙ В ПРОВИНЦИИ: ЕСТЬ ЛИ ПЕРСПЕКТИВА!

СЛУЧАЙ ВОВСЕ НЕ УНИКАЛЬНЫЙ

Самый первый вопрос, который я задал Игорю Семченко после знакомства, должен был помочь выяснить главное: есть ли в Гомеле хорошие условия для работы, а, значит, и перспектива для талантливого человека.

Я спросил у Игоря, есть ли у него желание уехать сейчас из Гомеля, например, в Минск, в институт физики, и работать рядом с такими видными учеными, как Борисевич или Федоров, авторами открытий в науке, имена которых знает сегодня весь ученый мир.

— Нет,— был ответ. И он, признаться, меня поначалу удивил. Но только поначалу...

Кто же такой Игорь Семченко?

27-летний преподаватель Гомельского государственного университета, иными словами, молодой ученый, работающий в провинции. Правда, любой гомельчанин, услышав такое о своем городе, обязательно возразит мне и скажет, что Гомель сегодня — это крупный областной центр с полумиллионным населением. Но для ученого это все же провинция, потому что нау[illegible] центром нашей республ[illegible] является ее столица, Минск, где находится Академия наук БССР.

Игорь Семченко в Гомеле родился и вырос. В девятом классе увлекся физикой. Так был сделан выбор — после ок[illegible]ния школы он поступил [illegible]ться на физический факультет Гомельского государственного университета.

Игорь — общительный человек, и я с интересом слушаю:

— Наш университет молодой, мне тогда приходилось слышать, что, имея перед собой большую цель, нужно идти учиться в давно завоевавшие авторитет университеты — Московский, Ленинградский, Киевский, Белгосуниверситет. Сейчас могу засвидетельствовать, что и в Гомельском очень высокий уровень теоретической подготовки. Уже на третьем курсе студенты в соответствии с программой обучения имеют все возможности проявить себя в исследовательской работе...

Кандидатом физико-математических наук Семченко стал в двадцать пять. Случай вовсе не уникальный. Два года назад наша газета рассказывала о минчанине Андрее Рапинчуке, который написал кандидатскую диссертацию по математике, когда ему было 22 года.

— Вот это да! — согласно восклицает Игорь. — Даже в мировой истории не очень много найдется людей с такой ранней научной зрелостью. Я в двадцать два был всего лишь студентом-пятикурсником. Как все...

Так ли это, как все?

— Нет, не совсем,— возразил потом научный руководитель И. Семченко Анатолий Сердюков, человек, сыгравший, по словам самого Игоря, огромную роль в его сегодняшней судьбе. — Семченко выделялся среди остальных студентов.

Игорь Семченко — оптик, его кандидатская диссертация была посвящена проблемам исследования оптических свойств жидких кристаллов. Тема эта была взята им неспроста. На сегодняшний день в Гомеле сложилась очень сильная в стране школа ученых физиков-оптиков, возглавляемая ректором университета академиком АН БССР Борисом Богусем.

Семченко — один из самых молодых ее учеников. И, как считает Анатолий Сердюков, заведующий университетской кафедрой «Оптика», один из самых способных. В прошлом году Игорь стал лауреатом областной премии Ленинского комсомола, присуждаемой лучшим молодым рабочим, колхозникам, представителям творческой интеллигенции. Кстати, лауреатами стали и два его торища, с которыми вместе учился в аспирантуре после окончания высшего учебного заведения: Виктор Мышковец, тоже преподаватель ГГУ, и преподаватель Мозырского педагогического института Георгий Митюрич. Коллектив молодых физиков был отмечен этой почетной премией за цикл совместных научных работ по жидким кристаллам. Вот так школа Бориса Богуся распространяется сейчас еще глубже в провинцию, ее воспитанники с успехом, как видим, работают и в Мозыре, районном центре.

Мой собеседник не только общительный человек, но и увлекательный рассказчик.

— Физика, как известно, — делится он мыслями,— наука древняя. Но и теперь в ее глубинном мире есть очень много больших и маленьких тайн. Установить новые объективно существующие закономерности, явления или свойства материального мира, которые внесли бы коренные изменения в уровень познания, т. е. совершить открытие сегодня, конечно, необычайно трудно. И тем не менее в каждом из моих коллег-ученых живет такая мечта...

Наука, которой занимается Игорь Семченко, носит прикладной характер. Его исследования в перспективе найдут применение на предприятиях электротехнической промышленности СССР. Например, в технологических операциях по сварке и контролю качества поверхностей, в создании устройств для определения температурных полей.

— В аспирантуре,— рассказывает Игорь,—я занимался только наукой. Теперь же на преподавательской работе шесть часов в день я отдаю занятиям со студентами да еще два-три часа вынужден уделять административным вопросам, так как меня назначили заместителем декана физического факультета.

В связи с ожидающейся в СССР перестройкой высшей школы занятость моего собеседника, как преподавателя и заместителя декана, сейчас, конечно, очень высокая. Перестройка предполагает большие изменения в организации учебного процесса советских студентов, и эти изменения будут касаться всех без исключения высших учебных заведений страны.

И все же Игорь умудряется три часа в сутки выкраивать для науки, лабораторных исследований и теоретических расчетов. Причем, регулярно, шесть раз в неделю. Для полного отдыха пока предназначен у него только один день, воскресенье, которое он обязательно проводит с семьей — женой и двухлетним сыном.

В. ГРАМЧУК.

Ф. СКАРЫНА Ў ВОДГУКАХ НАШЫХ СУЧАСНІКАЎ

ГАВОРЫЦЬ З НАМІ ПРАЗ СТАГОДДЗІ

Па рашэнню ЮНЕСКО ў 1990 годзе ва ўсім свеце будзе шырока адзначацца 500-гадовы юбілей славутага беларускага асветніка, першадрукара Ф. Скарыны. Вучоныя, пісьменнікі, мастакі (і не толькі Беларусі, а іншых рэспублік Савецкага Саюза) звяртаюцца да спадчыны нашага вялікага продка, імкнуцца больш пільна разгледзець праз стагоддзі асобу славутага земляка, спазнаць яго думку і слова.

Прапануем урыўкі з будучай кнігі Аляксея КАЎКО, прысвечанай Ф. Скарыне.

Што думае народ беларускі аб сваім вялікім продку Скарыне? Дакастрычніцкая літаратура не магла, па зразумелых прычынах, ні паставіць, ні вырашыць такога пытання. А між тым думкі, меркаванні чытачоў складаюць арганічную частку літаратуры. Гісторыя пакінула скупыя звесткі аб тым, як успрымаліся творы Скарыны ягонымі сучаснікамі - чытачамі, хоць добра вядома, што такіх чытачоў не бракавала ні ў Беларусі, ні на Украіне, ні на Русі Маскоўскай і нават за межамі ўсходняга славянства.

Чаму ж цяпер, пры такой славутай нагодзе — 500 гадоў ад нараджэння і бяссмяроцця слаўнага кніжніка Беларусі, — не паслухаць думак чалавека «простага, паспалітага», які з ласкі Скарыны трывала, назаўсёды прапісаны ў мастацкім пісьменстве? Так вось і зарадзіліся пытанні ў форме своеасаблівай анкеты, з якой звяртаўся я да розных асоб у розных кутках Беларусі і за яе межы. Анкета — назва вельмі ўмоўная, бо гэта не сацыялагічнае даследаванне. Проста праца над кнігай пра Скарыну выклікала жаданне параіцца з людзьмі, так ці інакш зацікаўленымі родным словам, нацыянальнай культурай наогул.

Пытанні былі наступныя: пры якіх абставінах вы даведаліся аб Францішку Скарыне як беларускім першадрукары і асветніку?

Ці даводзілася вам знаёміцца з арыгінальнымі выданнямі Скарыны? Што, на вашу думку, са спадчыны слыннага палачаніна мела найбольш адчувальны ўплыў на адраджэнне беларускай літаратуры? Як вам бачыцца месца Ф. Скарыны ва ўсходне- і агульнаславянскім кантэксце? Што вы лічыце пажаданым зрабіць дзеля лепшага вывучэння, папулярызацыі творчага набытку Скарыны?

Слова аб Скарыне выказалі людзі самыя розныя — вучоныя, рабочыя, пісьменнікі, настаўнікі, інжынеры, студэнты, ветэраны працы. Не бракуе сярод карэспандэнтаў прозвішчаў усенародна вядомых, трывала выпісаных на старонках айчыннай культуры, навукі. Пісалі з Беларусі, Расіі, Украіны, Літвы. Не маглі не прагучаць галасы з тых прыязных славянскіх краін, праз якія некалі пралеглі пуцявіны беларускага першадрукара, — з Польшчы, Чэхаславакіі.

Вось некаторыя з адказаў на прапанаваныя пытанні.

***

Пра Скарыну я даведаўся адносна позна. Ведаў ужо пра Янку Купалу, Якуба Коласа, Цішку Гартнага (я родам з Капыля, а бацька мой асабіста ведаў Ц. Гартнага, адзін час рабіў разам з ім у яўрэйчыка Племы, які меў гарбарную майстэрню...). У нас на кватэры жыў настаўнік Рушкевіч Іван, у яго была кніга Максіма Гарэцкага «Гісторыя беларускай літаратуры», у кнізе быў партрэт Скарыны. Я папытаў у настаўніка, хто гэта такі, і ён расказаў мне. Гэта было, калі не памыляюся, у трэцім класе.

Арыгінальныя выданні Ф. Скарыны бачыў, але не ўсе. Не бачыў «Малой падарожнай кніжыцы».

Баюся, што выкажу «крамольную» думку. Мне здаецца, што спадчына Скарыны не мела асаблівага ўплыву на непадомага аўтара «Тараса на Парнасе», ні на Дуніна-Марцінкевіча, ні на Багушэвіча, ні на Янку Купалу і Якуба Коласа ў дарэвалюцыйны час. Чаму? Таму што яго спадчына даследавалася вельмі позна. Толькі ў 1888 годзе з'явілася славутая манаграфія Уладзімірава. Характэрная дэталь: адзін толькі М. Багдановіч з усіх беларускіх пісьменнікаў дарэвалюцыйнага часу ўспамінае Ф. Скарыну. Думаю, што і многія маладнякоўцы пачулі пра Скарыну, выдаўшы ўжо не адну кнігу...

Ф. Скарына — фігура вельмі цікавая і каларытная, у нейкай ступені загадкавая і супярэчлівая нават. У агульнаславянскім культурным кантэксце яшчэ ён не заняў свайго месца па праву зробленага. Тут віна беларускіх даследчыкаў, а таксама пісьменнікаў. «Георгій Скарына» Садковіча і Львова вельмі далёкі ад таго, што заслужыў першадрукар. Там многа вымыслаў і неапраўданага домыслу. Трэба пачынаць усё нанава.

Трэба перш за ўсё пошук новых матэрыялаў. Я глыбока перакананы, што яны ёсць, трэба толькі паруліцца, каб іх выявіць. Усе цяперашн[illegible] даследчыкі «аналізуюць» [illegible]рапяваюць вядомыя факты[illegible] толькі 8 дзён пасядзеў у Ягелонскай бібліятэцы і знайшоў шмат цікавага, чаго не ведалі скарыназнаўцы (кніга Хмеля пра студэнтаў Кракаўскага універсітэта, сувязь з чэшскімі ілюстрацыямі і г.д.). Вел[illegible] шкадую, што не вед[illegible] латыні, што бываў у Празе некалькі разоў, але вельмі кароткі час. Для сапраўдных навуковых пошукаў трэба пасядзець у Празе хаця месяцаў два. Шукаць матэрыялы трэба не толькі ў Празе, Кракаве, але ў Германіі, Італіі, Даніі.

Нядаўна ў Празе чэшская даследчыца Францішка Сакалова апублікавала цікавы матэрыял пра тое, як працавалася нашаму палачаніну ў батанічным садзе. Яна прыводзіць вельмі цікавыя звесткі з кнігі, апублікаванай у Вене (1889), там ёсць перапіска з каралеўскім дваром за 1538—1539 гады, дзе ўпамінаецца Ф. Скарына як італьянскі садоўнік...

С. АЛЕКСАНДРОВІЧ,
пісьменнік,
г. Мінск.

***

Пра Францішка Скарыну ў 1938 годзе расказала мне старэйшая сястра Белакоз Вера Мікалаеўна. Яна скончыла тады два класы беларускага філіяла дзяржаўнай гімназіі імя Ю. Славацкага ў Вільні. У той час беларускую гімназію польскі буржуазны ўрад пазбавіў самастойнасці і зрабіў філіялам. Гэтая і іншыя гутаркі сястры паказалі мне вытокі нашай культуры.

З арыгінальнымі выданнямі Скарыны мне не пашчасціла знаёміцца. Бачыў кнігі нашага славутага першадрукара ў музеях Масквы і Ленінграда, але думаю, што гэта былі муляжы. Лічу, што беларуская літаратурная мова Скарыны мела выключна вялікае значэнне для дзейнасці яго паслядоўнікаў, усіх, хто любіць свой народ. Гэта быў прыклад велізарнай сілы. Яшчэ ў дзяцінстве мне падумалася: «Чаму мы, беларусы, вучымся, чытаем, пішам на польскай мове, калі ўжо 420 гадоў таму геніяльны чалавек на роднай беларускай мове выдаў кнігі, псалтыр прадмовы і пасляслоўі?» Тады мой пратэст выявіўся ў тым, што навучыўся чытаць па-беларуску. Нас некалькі вучняў дамовіліся на перапынках гаварыць толькі па-свойму. Хтосьці шапнуў настаўніцы, што пратэст арганізаваў я. Мяне пані Францішка выклікала ў настаўніцкую і там сімвалічна, так, што я нават не чуў дотыку бізуна, адлупцавала. Я страшэнна абурыўся, плакаў і пасля гэтага перайшоў да свядомай барацьбы за права на родную беларускую мову. Лічу, што першым маім выкладчыкам патрыятызму быў Францішак Скарына...

А. БЕЛАКОЗ,
настаўнік,
в. Гудзевічы Гродзенскай вобл.

***

Пра Скарыну я даведаўся са школьных чытанак. У 1924—1931 гадах, калі я вучыўся ў польскай трохкласнай вясковай, а затым у местачковай сямігодцы, родная мова яшчэ не выкладалася. Нядаўна знаёміўся з тымі чытанкамі ў бібліятэцы. Складальніцай іх была жонка Максіма Гарэцкага, пісьменніца Леаніла Чарняўская, жанчына светлая і мужная. Памятаў ёй, вядома ж, і муж. Адтуль, з тых выдатна складзеных чытанак, я вынес многа, у тым ліку і вобраз Скарыны — яго прывітанне з сівой, далёкай мінуўшчыны.

Арыгінальныя выданні Скарыны мне даводзілася бачыць толькі праз акно музеяў ды ў бібліятэках, а так, каб сесці з такою кнігаю за сваім рабочым сталом ды пасядзець і дзень і вечар, і два і тры, і колькі захочаш — не давялося.

Калі ж гаварыць пра ўплыў Скарыны на адраджэнне нашай нацыянальнай культуры, дык тут ужо міжволі прыгадваецца штосьці найсвяцейшае — і гордасць, і сцяг, і натхненне. І месца яго ў нашай усходне- і агульнаславянскай сябрыне — адно з самых пачэсных.

Для лепшага вывучэння Скарыны, большага наблікання яго спадчыны да нашых сучаснікаў вельмі карысным было б зрабіць факсімільныя выданні яго кніг.

Янка БРЫЛЬ,
народны пісьменнік Беларусі,
г. Мінск.

***

Пра Францішка Скарыну я даведаўся ад брата Максіма; погляды на Ф. Скарыну як беларускага першадрукара і асветніка поўнасцю падзяляю.

З арыгінальнымі выданнямі Скарыны знаёміцца не даводзілася.

Уплыў спадчыны Скарыны на духоўную культуру беларускага народа досыць поўна высветлены ў «Гісторыі беларускай літаратуры» М. Гарэцкага. Таксама — пра месца Скарыны ва ўсходне- і агульнаславянскім кантэксце.

Вітаю вашу ініцыятыву па лепшаму вывучэнню, папулярызацыі культурна-духоўнага набытку Ф. Скарыны. Вельмі добрую справу вы распачалі.

Г. ГАРЭЦКІ,
акадэмік АН БССР, г. Мінск.

***

Што датычыць вашай анкеты, то я магу сказаць наступнае. Пачаўшы ў 1961 годзе працаваць у бібліятэцы, я забавязаўся прайсці двухгадовы завочны курс па бібліятэчнай тэорыі; пры гэтай аказіі і атрымаў першыя веды пра першадрукара Скарыну, галоўным чынам дзякуючы прафесару Францішку Гораку, ужо нябожчыку. Потым, а мо і раней, калі па просьбе Аляксандра Мажэйкі з Мінска я шукаў у архіве Карлавага універсітэта дысертацыю Ігната Дварчаніна. Аднак самым галоўным штуршком для маёй цікавасці да Скарыны было асабістае знаёмства з чытачом Славянскай бібліятэкі, прафесарам Антонімам Флароўскім і магчымасць слухаць яго надта ж цікавыя заўвагі, тлумачэнні. Далей мне пашанцавала даведацца, што кніга «Ісус Сірахаў» ёсць у Пражскім нацыянальным музеі, і гэту кнігу атрымаць у рукі, перагартаць яе і палюбавацца друкам — літарамі, застаўкамі. З самой кнігі даведаўся, што яе падараваў чэхам вядомы этнограф А. Бясонаў.

Пасля знаёмства з арыгінальным друкам Скарыны мяне вельмі зацікавіў выгляд яго літар, з таго часу засяроджваюся на іх генезісе: дзе першадрукар знайшоў для іх рысунка ўзор ці хаця б штуршок для свайго, скарынінскага афармлення? Не дзіва, што яго шрыфт наследавалі Будны, Цяпінскі і іншыя.

Пытанне трэцяе вельмі складанае і можа з'явіцца тэмай навуковага артыкула ці нават грунтоўнай навуковай працы.

Што рабіць для лепшай папулярызацыі спадчыны Скарыны? Папулярызоўваць! Дзе? Ва ўсіх сродках масавага перакazу, на ўсіх узроўнях: для дзяцей, школьнікаў, дарослых, у папулярнай літаратуры, нават у красвордах ды віктарынах. Таксама і ў выяўленчым мастацтве. Да першага пытання трэба яшчэ дадаць наступнае: згаданыя вышэй пачаткі маіх скарыназнаўчых ведаў узбагаціў пазней Сцяпан Александровіч, калі ў [illegible]годзе пачаў ён наведваць [illegible]гу. Вынікі яго навуковай працы, яго даследаванняў і яго меркаванні знойдзеце ў яго працы «Кнігі і людзі».

Нельга забыць і пра энцыклапедыю беларуска-чэхаславацкіх сувязей, выдадзеную Л. Мірачы[illegible] у 1981 годзе пад назвай «[illegible]русско-чехословацкие культурные и научные связи».

Міласлаў ЗІМА,
навуковы бібліятэкар,
г. Прага.

***

Напэўна са школьнага падручніка гісторыі даведаўся пра Скарыну. Даводзілася бачыць яго кнігі. Прычым разуменне незвычайнасці, унікальнасці іх прыйшло не адразу, а пазней — пасля таго, як шырэй пазнаёміўся з іншымі старадрукамі, у тым ліку і з заходнееўрапейскімі.

Найвялікшы ўплыў мела, думаю, асоба Скарыны і перш за ўсё не на нашых сучаснікаў, а на дзеячаў культуры мінулага. На сучаснікаў уплыў істотнейшы быў выданняў Скарыны, пазнейшыя пакаленні вабіла таленавітасць вялікага палачаніна, незвычайнасць яго біяграфіі і творчай спадчыны — гэта было пачуццё гордасці за свайго земляка.

Яго месца унікальнае не толькі ва ўсходнеславянскім, але і ў агульнаславянскім кантэксце. Добра вядома, які высокі быў узровень чэшскай культуры XV—XVI стагоддзяў. І ўсё ж пражскія выданні Скарыны афармлены прыгажэй за тагачасныя чэшскія Бібліі!

Думаю, патрэбна перыядычнае выданне (бюлетэнь, гадавік) па пытаннях гісторыі беларускай культуры і кнігі, дзе быў бы пастаянны раздзел «Скарыніяна», а таксама бягучая бібліяграфія прац і згадак пра Скарыну.

Я. ІСАЕВІЧ,
доктар гістарычных навук,
г. Львоў.

***

Анкета — не люблю гэтага жанру і рад быў дазнацца, што ў тым жа прызнаваўся Твардоўскі. Недзе ў 1923—1924 гадах ад настаўніка беларускай мовы і літаратуры Чырвонаслабодскай сямігодкі (Случчына) і з падручніка М. Гарэцкага ўпершыню даведаўся пра Скарыну.

Пасля вайны разам з кніжнай старыной купіў пакет кніжных знакаў, аздоб, гравюр са Скарынавых выданняў. Цудоўная часіна разглядання і роздуму, якім спадарожнічае зайздрасць — якая папера, які выразны друк, тэхніка адбітку. Мабыць пасля гэтага з'явіліся радкі пра Скарыну. Думаю, што найбольшы ўплыў са спадчыны першадрукара на адраджэнне беларускай літаратуры зрабіла кнігадрукаванне. Адносна месца яго. Ён першы. Гэта гаворыць пра ўсё.

Максім ЛУЖАНІН,
паэт, г. Мінск.

***

На жаль, я не магу сказаць пра Францішка Скарыну штосьці новае, невядомае. У мяне аб гэтым выдатным першадрукары толькі хрэстаматыйныя веды. У юнацтве я не вывучаў літаратурную беларускую мову і таму пазнаёміўся са спадчынай Скарыны толькі тады, калі быў ужо на адказных пасадах на Беларусі і займаўся справамі беларускіх пісьменнікаў.

Адно скажу, што Францішак Скарына — вялікі асветнік і гуманіст. Яго дзейнасць у кнігадрукаванні, у станаўленні літаратурнай беларускай мовы, у патрыятычным, эстэтычным і маральна-этычным выхаванні сваіх сучаснікаў вельмі карысная.

Наогул, роля Францішка Скарыны ў росквіце агульнаславянскай і асабліва ўсходнеславянскай культуры выдатная, і нашай моладзі трэба вывучаць яго спадчыну.

К. МАЗУРАЎ,
былы савецкі і партыйны дзеяч, г. Масква.

***

Пры імені Скарыны з удзячнасцю згадваю маю маці Гелену Мірачыцкую. Краўчыха па жыццёваму занятку, была яна на свой лад вельмі адукаваным, чулым да людзей чалавекам. Ведала добра рускую, польскую, яўрэйскую, крыху слабей — нямецкую мовы. Падчас першай сусветнай вайны бежанскі лёс закінуў яе, тады маладую дзяўчынку з заходнебеларускай вёскі, у Маскву, дзе яна з іншымі бежанцамі-беларусамі ўдзельнічала ў мерапрыемствах Беларускага навукова-культурнага таварыства, слухала лекцыю прафесара М. Любаўскага аб асноўных момантах гісторыі Беларусі, прачытаную на першым публічным пасяджэнні таварыства. Вельмі вабілі дзяцей казкі, легенды, апавяданні аб розных краінах і народах, што яна нам, малым, расказвала.

Аднойчы, дзесьці ў сярэдзіне 30-х гадоў, мне, вучню мясцовай народнай школы (жылі мы ў вёсцы Баяры на Навагрудчыне), маці падае ў рукі чытанку «Родны край» Л. Гарэцкай. Падае кнігу з разгорнутай старонкай, загаловак на якой памятаю дасюль: «Жыццё слаўных беларусаў». З тае кнігі даведаўся я пра Францішка Скарыну. Надта ж уразіў партрэт знакамітага беларуса ў доктарскай мантыі, з гусіным пяром у руцэ. Момант з таго далёкага знаёмства адклаўся ў памяці і паэўна ў нейкай ступені меў уплыў на мой жыццёвы лёс.

Л. МІРАЧЫЦКІ,
кандыдат гістарычных навук,
г. Мінск.

***

З пункту гледжання сусветнага культурна - гістарычнага працэсу, Скарына быў чалавекам эпохі пераходу ад феадалізму да капіталізму і пачатага фарміравання нацый і нацыянальных культур.

(Заканчэнне будзе).

БЕЛАРУСКАЯ МУЗЫЧНАЯ ВОСЕНЬ

Апошняя дэкада восені зноў аддадзена ва ўладу музыкі, песні і танца. З усіх куткоў краіны прыбылі ў Беларусь на традыцыйнае свята мастацтваў «Беларуская музычная восень» лепшыя калектывы і салісты. Кожны раз гэты традыцыйны фестываль дорыць нам радасць адкрыцця новых талентаў, якімі так багата многанацыянальнае савецкае мастацтва. У гэты раз беларускія гледачы сустрэліся з пасланцамі Расійскай Федэрацыі, Украіны, Узбекістана, Грузіі, Літвы, Кіргізіі, Туркменіі, Малдавіі і Эстоніі. Упершыню ў фестывалі прынялі ўдзел адразу тры сімфанічныя аркестры — Маскоўскі дзяржаўны сімфанічны аркестр, Дзяржаўны малы сімфанічны аркестр СССР і Акадэмічны сімфанічны аркестр БССР.

Аматары класічнай музыкі змаглі сустрэцца таксама з ансамблем скрыпачоў Вялікага тэатра СССР і квартэтам імя Д. Шастаковіча. Сапраўдным упрыгажэннем фестывалю стаў удзел у ім «зорак» вакальнага мастацтва — народных артыстак СССР Н. Амбразайцітэ, С. Данілюк, К. Сартбаевай, вядомых музыкантаў. Па канцэртных залах сталіцы, Дамоў і Палацаў культуры, сціплых вясковых клубаў пралеглі маршруты свята.

З вялікім поспехам у Палацы культуры прафсаюзаў, клубе Брэсцкага электрамеханічнага завода выступілі артысты Валынскай філармоніі — трыо Марэніч. Яркая самабытнасць калектыву, своеасаблівасць выканаўчага стылю, [illegible]аванага на традыцыях народных [illegible]еваў у спалучэнні з высокай прафесіянальнай культурай, прынеслі яму заслужанае прызнанне.

У зале клуба электрамеханічнага завода пасланцаў музычнай Украіны цёпла прымалі рабочыя, служачыя, студэнты. Тут любяць песенную творчасць, у з[illegible]скай самадзейнасці ўдзельнічае [illegible] тысячы чалавек, а яго народны ансамбль «Брэстаўчанка» вядомы далёка за межамі рэспублікі.

У антракце ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці сустрэліся з заслужанай артысткай УССР Антанінай Марэніч — мастацкім кіраўніком трыо, падзяліліся творчымі планамі.

— Самадзейныя артысты атрымалі вялікую карысць ад сустрэчы з такімі выдатнымі прапагандыстамі народнай песні, як трыо Марэніч, — сказала пасля канцэр[illegible]іраўнік заводскага ансамбля са[illegible]кай песні, выкладчык Брэсцкага музычнага вучылішча Р. Цвірко-Гадзіцкая. — Яны вярнулі на эстраду многа забытых народных украінскіх песень, надалі новыя фарбы вядомым мелодыям.

НА ЗДЫМКАХ: адкры[illegible] фестывалю. У зале Белдзяржфілар[illegible] выступаюць Маскоўскі дзяржаўны сімфанічны аркестр (кіраўнік і дырыжор народная артыстка СССР В. ДУДАРАВА) і хор Дзяржаўнай акадэмічнай рускай харавой капэлы імя А. ЮРЛОВА; выступае артыст Уладзімір ВІНАКУР.

З АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

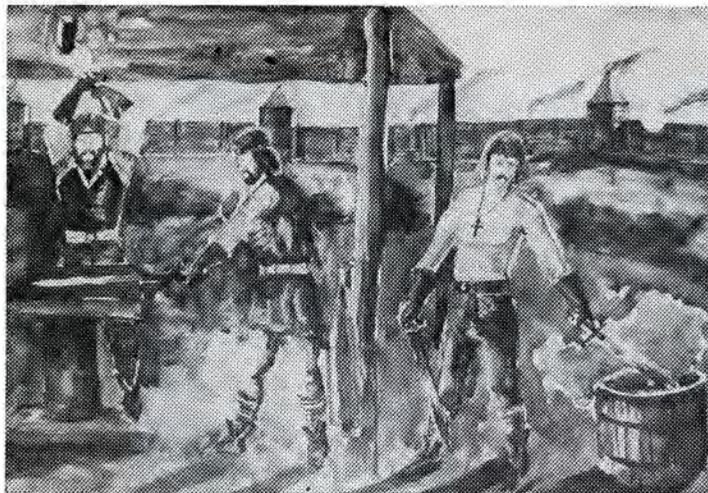
Усё часцей прасторнае фае мінскага кінатэатра «Масква» становіцца месцам правядзення мастацкіх вернісажаў. У кастрычніку тут прайшла выстаўка дзіцячага малюнка «Заслаўе — старажытны горад», прысвечаная яго 1000-годдзю. Яе адкрыццё ператварылася ў сапраўднае свята народнай музыкі. Перад наведвальнікамі выступілі юныя ўдзельнікі фальклорнага ансамбля «Заслаўскія летуценнікі» з нізкай жартоўных, купальскіх, вясельных песень, з карагодамі.

Вельмі каларытная падборка работ у тэхніцы графікі, акварэльнага жывапісу, гуашы атрымалася на выстаўцы. Яе аўтары — навучэнцы заслаўскіх школ, Рэспубліканскай школы-інтэрната па музыцы і выяўленчаму мастацтву імя І. Ахрэмчыка, мінскай школы мастацтваў, а таксама іншых мінскіх школ і гурткоў выяўленчага мастацтва.

У работах падкупляе не толькі дзіцячая непасрэднасць, але і веданне важных гістарычных падзей і рэалій, звязаных з родным краем, з гісторыяй Заслаўя. Пра гэта сведчаць работы «Рагнеда і Ізяслаў абыходзяць горад» Ж. Грак, «Старажытнае Заслаў'е» Д. Раманюка, «Небяспека» і «Абарона Заслаўскага замка» А. Ціцянковa, «Заслаўскія воі ў Грунвальдскай бітве» С. Ючанкі і інш. Дзяцей цікавіць у гістарычных вобразах мужнасць, годнасць, гераізм продкаў, што абуджае іх фантазію, імкненне быць падобнымі да сваіх герояў.

Яўген ШУНЕЙКА.

НОВАЯ РАДАСЦЬ, НОВЫЯ АДКРЫЦЦІ

Не толькі з калгаса «Нёман», а і з іншых гаспадарак Стаўбцоўскага раёна з'ехаліся сельскія аматары мастацтва ў Дом культуры на цэнтральнай сядзібе. На гэты раз афіша запрасіла на канцэрт Дзяржаўнага народнага аркестра БССР імя І. Жыновіча. Таленавіты калектыў — прапагандыст беларускай і савецкай музыкі, шэдэўраў сусветнай класікі не раз выступаў у раёне. І кожная сустрэча прыносіць новую радасць, новыя адкрыцці.

З вялікім поспехам прайшло выступленне вядомага калектыву і ў раённым Доме культуры, дзе яго віталі разам з гледачамі ўдзельнікі народнага агіттэатра «Полымя». Пасля канцэрта артысты прынялі ўдзел у чарговым пасяджэнні «Клуба цікавых сустрэч». Яны расказалі аб творчым шляху аркестра, паездках па рэспубліцы і краіне, падзяліліся сваімі планамі. З удзячнасцю прынялі госці на памяць аб сустрэчы з зямлёй Якуба Коласа кветкі і бюст вялікага песняра.

ВЫЙШЛА НОВАЯ КНІЖКА ПАЭТА

НЕЗАБУДКІ ЯГО АЗЁР

Чытаў новую кнігу вершаў Віктара Гардзея «Незабудкі азёр». І ўзнікла такое ўражанне, што ў іх нібы твае пачуцці, твае думкі выказаны. У яго вершах знаходзіш перажытае, перадуманае табой, дарагое табе. Хочацца разам з паэтам паўтарыць радкі пра самае жаданае на Зямлі— пра сваю Айчыну, пра чалавечае шчасце.

І першы гром, і лесу ззянне,
І звонкі плёскат ручая,
Зямля з буслiным клекатаннем —
Уся мая, навек мая!

Хай свеціць дзень і б'е чалом хай
Пчале, мурашцы, матылю.
Прапах аснежанай чаромхай
Бацькоўскі кут, які люблю...

Абараніць край векавечны
Жыццём, пяшчотаю, крывёй,
Не страціць чуласці сардэчнай
І чалавечнасці сваёй —

Такое чуе блаславенне
Душа няўтольная мая
У першым громе, у цвіценні,
У веснім звоне ручая.

Лірычны герой паэта жыве на трывожнай планеце, ён хоча дабра ёй. Яго жыццё напоўнена паўсядзённымі турботамі, справамі, роздумам пра дзень мінулы і сённяшні. Яго род нічым не ўслаўлены, няма ў ім ні генералаў, ні вучоных. Хіба толькі дзед насіў сявеньку цяжэйшую, чым у суседзяў, і сеяў так, што рунь гусцела. Бацька, слынны цясляр, рабіў дамы, а калі «вятры бяду прынеслі», то дайшоў да Берліна. У родзе гэтым ёсць кавалі, музыкі.

Напэўна, род мой тым і слаўны,
што працавіты і вялікі.

Гэтая працавітасць — аснова дабрабыту цяперашняга пакалення. На чалавеку працы спрадвеку зямля трымалася. Трымаецца і цяпер. Такая думка пранізвае многія вершы кнігі.

Жыццё — вечны рух наперад. Будаваць яго — маладым. Тэма маладосці як сімвал абнаўлення зямлі, мабыць, асноўная ў кнізе Віктара Гардзея.

Працавітасць, дабрата, прынцыповасць, сяброўства, вернасць ідэі, сумленнасць— вось крытэрыі, якімі вымяраецца чалавечая годнасць. Лірычны герой паэта заўсёды застаецца верны ім. Ён «добрых спраў не адкладваў на потым і сумленне, як зрэнку, бярог». «Усё, што народу святое, з дзяцінства святое» і яму. З чым прыйшоў чалавек да людзей? Што зрабіў для іх? Ён лічыць справядлівым, што жыве ў пакутах за людскі лёс. Ён жыве «смяротны і звычайны, да чужой гаркоты не глухі».

Многія вершы філасофскія. У іх аўтар узнімаецца да глыбокіх абагульненняў.

Часу шоргае гэблік —
Абалонь састругаў.
Стружку дзён людзі згрэблі
Для кастра добрых спраў.

Брус жыцця не бясконцы;
Што ні дзень, то танчэй,
Пражыву я пад сонцам,
Не сагнуўшы плячэй.

Стрыжань сталасці ранняй
Зачапілі лязом,
І паўсталі пытанні:
Як мы сеем! Як жнём!

Гэты верш у пэўнай ступені характэрны: у ім праяўляецца не толькі філасафічнасць паэзіі Віктара Гардзея, але і яго майстэрства як паэта. Ён стварае яркія, вобразныя карціны. Яго вершы насычаны паэзіяй. Яна нібы льецца светлым струменем з чулага сэрца паэта, які ўвабраў у яго і радасць, і боль роднай зямлі — і цяпер вяртае іх людзям шчырай лірыкай.

М. ДЗЕЛЯНКОЎСКІ.

І СЯБЕ ПАКАЗАЦЬ, І ЛЮДЗЕЙ ПАГЛЯДЗЕЦЬ

Добрая старая традыцыя ў нашага народа — сабраўшы ўраджай і пасеяўшы азімыя, збірацца на кірмашы, каб прадаць вырашчаную гародніну і фрукты, паказаць людзям свае поспехі, парадавацца дасягненням суседзяў, ды і проста павесяліцца.

Такім быў і Капыльскі кірмаш. З Цімкавічаў і С...ёнава, Доктаравічаў і Нав...к — з усяго раёна прые...і на свята працаўнікі палёў і ферм, госці з Украіны. Ішоў бойкі гандаль. Кааператары раёна прапаноўвалі пакупнікам адзенне і абутак к сезону, мясныя і кандытарскія вырабы, разнастайныя ласункі. Гучалі частушкі і песні, вакол музыкаў расцвіталі карагоды, ішлі спаборніцтвы на жартаўлівых атракцыёнах.

НА ЗДЫМКАХ: спаборніцтва ў спрыце — хто хутчэй і больш насячэ дроў; свежыя духмяныя булачкі на любы густ; багаты выбар каўбас, мясных рулетаў прапаноўвае Наталля САПЕШКА.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

СПОРТ

Вось ужо на працягу многіх гадоў фінальныя матчы на першынство свету па міжнародных шашках у жанчын праходзяць паміж спартсменкамі Савецкага Саюза. І найчасцей у гэтых спаборніцтвах удзельнічаюць прадстаўніцы Беларусі.

Не парушана гэта традыцыя і сёлета. У сталіцы нашай рэспублікі ў чарговым паядынку за шашачную карону вялі сустрэчу мінчанкі — шматразовая чэмпіёнка свету Алена Альтшуль і прэтэндэнтка на гэта званне Зоя Садоўская.

У іх сустрэчы не спатрэбілася праводзіць усе дванаццаць партый. Зоя Садоўская датэрмінова выйграла матч з лікам $6^1/_2$: $3^1/_2$ ачка.

А мінчанін Анатоль Гантварг абараняе званне чэміёна свету па міжнародных шашках у Галандыі.

Працягваючы тэму першынстваў свету, адзначым рэкорд савецкай маладзёжнай каманды самбістаў. Усе дзесяць удзельнікаў зборнай вярнуліся з Францыі з залатымі медалямі. У іх ліку і мінчанін Сяргей Рабаконь.

Сярод дарослых бронзавая ўзнагарода дасталася беларускаму спартсмену Гочы Мдзелуры.

Савецкія барцы класічнага стылю сёмы раз запар выйгралі Кубак свету. Гэтыя спаборніцтвы праходзілі ў Чыкага. У фінальнай сустрэчы нашы спартсмены перамаглі гаспадароў дывана, амерыканцаў, з лікам 10:0. Тут вызначыўся і віцябчанін Ігар Каныгін. Адзначым таксама, што ў Венгрыі чэмпіёнам свету стаў мінчанін Камандар Маджыдаў.

Першыя афіцыйныя спаборніцтвы адбыліся ў канькабежцаў. Савецкая каманда выязджала ў ГДР на таварыскую сустрэчу. Чакалася, што на старце сезона вынікі будуць не вельмі высокімі. Але гэту думку спецыялістаў абвергнуў мінчанін Ігар Жалязоўскі. Чатыры разы стартаваў беларускі спартсмен на дыстанцыях і на ўсіх дамагаўся перамог. А вынік на пяцісотцы — 37,24 секунды з'яўляецца новым сусветным рэкордам. Зборная СССР перамагла канькабежцаў ГДР (394:351 ачко).

З хваляваннем чакалі аматары гандбола паўторнай сустрэчы мінскага СКА са шведскім клубам «Рэбергслід» на Кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў. Справа ў тым, што дома першы матч беларускія спартсмены выйгралі з перавагай усяго ў пяць мячоў — 26:21. Але на выездзе мінчане атрымалі пераканаўчую перамогу з лікам 36:21 і выйшлі ў адну чацвёртую фіналу гэтых прэстыжных спаборніцтваў. Тут яны сустрэнуцца з югаслаўскім клубам «Црвена звезда».

Бадмінтаністы рэспублікі на першынствах СССР заўжды дамагаліся высокіх поспехаў. І не выпадкова, што абараняць гонар нашай краіны на буйным міжнародным турніры ў Будапешце было даручана беларускім спартсменам. Выступілі яны выдатна. Магіляўчанка Святлана Бялясава заняла на гэтым спаборніцтве тры першыя месцы. Мінчане Улада Бялюціна і Віталь Шмакаў — па аднаму.

Спартыўная дэлегацыя БССР наведала Югаславію. Акрамя азнаямлення з гэтай краінай, былі праведзены спаборніцтвы паміж гаспадарамі і гасцямі. Добра выступілі дзюдаісты нашай рэспублікі М. Цюльпараў і В. Пяркоўскі, якія выйгралі ва ўсіх сваіх сапернікаў. Адначасова трэнеры і спартсмены Беларусі правялі некалькі заняткаў, перадаючы свой вопыт югаслаўскім сябрам.

Мы нагадалі галоўныя афіцыйныя і таварыскія спаборніцтвы, у якіх вызначыліся прадстаўнікі нашай рэспублікі за апошні час. Да гэтага дададзім, што нямала перамог атрымалі спартсмены БССР на турнірах і першынствах краіны. Так, медалі заваявалі канькабежка Л. Касцюкевіч, акрабаты Р. Зуёнак, В. Суранаў, А. Паўлаў, Д. Барзенкаў, барцы М. Латушкін, С. Смоль і іншыя.

ЦІ НЕ ЗАБЫЛІ ВЫ ПАДПІСАЦЦА НА ГАЗЕТУ «ГОЛАС РАДЗІМЫ»

Паважаныя земляні! Многія з вас пастаянна атрымліваюць і чытаюць нашу газету. «Голас Радзімы», як сведчаць вашы пісьмы, — тая духоўная повязь з роднай зямлёй, якая так патрэбна чалавеку на чужыне. З нашай газеты вы даведваецеся пра падзеі на Бацькаўшчыне, пра тое, чым жыве зараз савецкі народ.

І ў 1987 годзе газета будзе кожны тыдзень прыносіць у ваш дом весткі з Беларусі, расказваць пра наш сённяшні дзень, пра традыцыі нацыянальнай культуры і яе здабыткі, пісаць пра мясціны вашага дзяцінства і маладосці, родныя гарады і вёскі.

Нагадваем адрасы фірм і арганізацый, праз якія вы можаце аформіць падпіску на газету «Голас Радзімы» на 1987 год.

У іншых краінах падпіску праводзяць магазіны, якія супрацоўнічаюць з «Міжнароднай кнігай».

АЎСТРАЛІЯ

New Era Books & Records,
60—68 Shepherd Street,
Marrickville, N.S.W. 2204

АРГЕНЦІНА

Szmid Sergio
Directorio 486
1822 Valentin Alsina
Buenos Aires

АЎСТРЫЯ

Globus Vaz,
A-1206 Wien,
Höchstädtplatz. 3

БЕЛЬГІЯ

Association
Belgique — U.R.S.S.
... rue du Meridien
...0 Bruxelles

ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ

Central Books Ltd.,
14 The Leathermarket,
London SE1 3ER, England

ГРЭЦЫЯ

...tura
..., Tsimiski st.
Thessaloniki
Synchroni Epochi
Solonos, 130
Athens 145

ІТАЛІЯ

Libreria Italia — U.R.S.S.
Piazza della Repubblica. 47
00 185 Roma

КАНАДА

Progress Books
71 Bathurst Street
3rd Floor
Toronto. Ont., M5V 2P6

ІСПАНІЯ

Libreria Rubinos
Alcala, 98
Madrid — 28009

ФРГ

Kubon und Sagner
P.O. Box 34 01 08
D-8000 München 34

ЗША

Znanie Book Store
5237 Geary Boulevard
Victor Kamkin Bookstore,
INC
San Francisco, 94118. CA

МЕКСІКА

Ediciones de Cultura
Popular S.A.
Balderas, 49
Mexico 1, D.F.

ШВЕЦЫЯ

Förbundet Sverige —
Sovjetunionen
Katarinavägen 20, 1 tr
E-116 45 Stokholm

ФІНЛЯНДЫЯ

Akateeminen Kirjakauppa Oy
Subscription Department
Postilokero 128
99191 Helsinki 10

ФРАНЦЫЯ

Librairie du Globe
2, Rue de Buci
75006-Paris. France

Les Livres Etrangers, S.A.
10, Rue Armand-Moisaut
Cedex 15
75737-Paris. France

ШВЕЙЦАРЫЯ

Librairie Rousseau
14. rue J.-J. Rousseau
1201 Geneve

Pinkus genossenschagt
Froschangasse 7
8025 Zurich 1

НІДЭРЛАНДЫ

Pegasus Boekhandel
Ieidsestraat 25
Amsterdam

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1835